

Versenykultur

Elnöki köszöntő

Tisztelt Olvasó!

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) Versenykultúra Központja (VKK) kiadásában háromhavonta megjelenő Versenytükrök című lap tematikus különszámát tartja kezében. A különszám megjelentetésének apropója a mai napra Fellépés a kartellekkel szemben – Miért és hogyan? címmel szervezett nemzetközi konferencia. A téma igen aktuális és szerteágazó, mely a programból is érzékelhető. A kartellek versenyre – és ezáltal a fogyasztói jólétre gyakorolt – káros hatásának elemzése elengedhetetlen ahhoz, hogy belássuk ezen titkos megállapodások elleni átfogó küzdelem szükségességét. A vállalkozásoknak a verseny kiküszöbölésére irányuló jogellenes együttműködései az árcsökkenés és a választékbővülés, illetve a minőségjavítás és az innováció ellenében hatnak. A konferencia célja annak bemutatása, hogy hogyan és milyen eszközökkel lehet a kartellekkel szemben fellépni egyrészt a versenyhatóságnak, másrészt más állami szervezeteknek, illetve mit tehetnek a verseny-

társak az ilyen megállapodások elkerülésére, illetve felszámolására. A konferencián magyar és külföldi előadók osztják meg a kartellek felszámolásával kapcsolatos tapasztalataikat, nézeteiket.

A kezében tartott kiadványban a GVH a szóbeli előadások mellett egy írott összeállítással kíván hozzájárulni a téma további elemzéséhez.

A kartellek elemzése mellett a kiadvány rövid bemutatást tartalmaz a VKK-ról és az OECD-vel közösen működte-tett OECD – Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központról (ROK) is, amellyel az olvasó közelebb kerülhet és betekintést nyerhet a GVH versenyfelügyeleti munkáján kívüli tevékenységeibe. A Versenykultúra Központ a GVH szervezeti keretein belül működő szervezeti egység, melynek kizárólagos feladata a versenykultúra terjesztő és fejlesztő tevékenység ellátása. A VKK munkatervében foglalt feladatokat a hivatali honlapról mindenki megismerheti. A mostani konferencia hallgatóságában üdvözölhetjük nagy örömünkre a ROK célszágainak versenyhatóságaitól érkezett vezetőket is.

A programból is látható, hogy a rendezvényen – szándékaink szerint – három alkalommal is lehetőség nyílik arra, hogy a résztvevők kérdéseket tegyenek fel, illetve közvetlenül hozzászólásaikkal is elősegítsék a közös gondolkodást, amelyben szeretnék minél messzebbre eljutni, melyhez ezennel is jó munkát kívánok!

Budapest, 2007. február 16.

Nagy Zoltán
a Gazdasági Versenyhivatal elnöke

Tartalom

2 Elnöki köszöntő

3 A versenykultúra

fejlesztése

7 OECD-Magyar ROK

7 I. Alapítás és célok

7 II. Célszágok és működés

8 III. Tevékenység 2005-ben

10 IV. Tevékenység 2006-ban

11 V. Tevékenység 2007-ben

12 Bőséges zsákmány –

Mekkora kárt okoznak

a kartellek a magyar

gazdaságban?

17 Megéri kartellezni?

18 Mi a kartell?

19 Hogyan ismerjük fel a

kartellt?

20 Utolsó esély a gyorsaknak

20 A bírság teljes elengedése

és a bírságösszeg

csökkentése

20 A hallgatás fala: nyer, aki

megtöri

21 Program

A Gazdasági Versenyhivatal versenykultúra fejlesztése érdekében végzett tevékenysége

Az alábbiakban bemutatásra kerül, hogy miben is áll a GVH alaptevékenységének harmadik pillére, a versenykultúra fejlesztése.

A versenykultúra fogalma egyaránt magában foglalja a versennyel, versenypolitikával és versenyjoggal kapcsolatos általános tájékozottságot, a versenyhez való általános viszonyulást, valamint a verseny közgazdasági és jogi kérdéseivel foglalkozó szakmai közéletet.

A versennyel, versenypolitikával és versenyjoggal kapcsolatos általános tájékozottsághoz nemcsak a versennyel kapcsolatos alapvető összefüggések ismerete és a verseny pozitív hatásainak felismerése (például, hogy a verseny általában alacsonyabb árat, jobb minőséget és nagyobb választékot, nem pedig magasabb árakat, rosszabb minőséget és szűkebb választékot eredményez), hanem a versenyszabályozás és a versenyhatóság funkcióinak lényegi ismerete és megértése (például az, hogy a versenyhatóság a versenyt hivatott védeni, nem pedig az a feladata, hogy a külföldi cégek által támasztott „túlzott versenytől” megvédje a hazai vállalatokat) is hozzátartozik.

A versenyhez való általános viszonyulás azt tükrözi, hogy a társadalom, illetve annak egyes csoportjai (így a vállalatok, a közigazgatásban dolgozók, a politikai döntéshozók, a lakosság, illetve a média) mennyire fogadják el a versenyt, mint a piacgazdaság alapvető intézményét, mennyire társítanak hozzá pozitív asszociációkat, várakozásokat. Ez természetesen összefügg a verseny alapvető összefüggéseinek ismeretével, mivel ha ezek az ismeretek tévesek, akkor a versenyről torz kép alakulhat ki (például, hogy a verseny a versenyképesség csökkenéséhez és a munkahelyek elvesztéséhez vezet), ami a verseny elutasítását is jelentheti.

A versenypolitikával foglalkozó tudományos élet a versenypolitikai kérdésekkel foglalkozó kutatókban és oktatókban, egyetemi tanszékekben, tantár-

gyakban, kutatási programokban, intézményekben, folyóiratokban illetve folyóiratcikkekben, könyvekben, szakmai rendezvényekben stb. testesül meg, mind jogi, mind pedig közgazdasági téren. A tudományos közeg a versenypolitikai kérdések napirenden tartásával hozzájárul a különböző problémák kreatív megközelítéséhez és az adandó válaszok kialakításához, de a versenypolitikai kérdésekkel kapcsolatos általános tájékozottság javításához is.

Tágabb értelemben a versenykultúra alatt a „versenyzés kultúráját” is értjük. Analógiával élve, ez egyfajta sportszerű viselkedést jelent a piacon, azonban – mivel a versenypolitika a hosszú távú fogyasztói jólétet tartja szem előtt – a „versenyzés kultúrája” semmiképpen sem a „barátságos”, a kevésbé intenzív versenyre való hajlandóságot takarja (amelyben nem sérülnek a versenyben résztvevők érdekei), hanem a kemény, adott esetben agresszív, a versenyszabályokat ugyanakkor tiszteletben tartó versenyt jelenti, amely idegenkedik a versenytársakkal történő összebeszéléstől. A „tisztesleges” verseny ettől eltérő felfogása valójában a versenykultúra hiányára vall, és kifejezetten versenykorlátozáshoz vezethet (például egyes szakmai szervezetek esetében, amelyek hajlamosak, a „tisztesleges” verseny érdekeire hivatkozva, etikai szabályok

bevezetésével ösztönözni, sőt gyakran kötelezni tagjaikat a versenytől való tartózkodásra).

A GVH saját tevékenységében, a rendelkezésére álló eszközökkel, mindig is igyekezett kivenni a maga részét a versenykultúra fejlesztésével kapcsolatos teendőkből. Tette – és teszi – ezt elsősorban tájékoztatási, illetve PR tevékenységével, amelynek a verseny előnyeivel, a versenyjog mibenlétével és rendelkezéseivel kapcsolatos tájékoztatás éppúgy a részét képezi, mint a hivatal általános tevékenységének és feladatainak, vagy konkrét döntéseinek és eredményeinek bemutatása ismertető füzetek, szórólapok és más kiadványok, továbbá sajtóközlemények és sajtókonferenciák segítségével, valamint az ügyfélszolgálat révén, de ide tartozika GVH munkatársainak különféle szakmai rendezvényeken történő részvétele és előadásai is. Ugyancsak ebbe a körbe tartozik, hogy a GVH nyilvánosan elérhetővé teszi döntéseit, nagyobb lélegzetű versenypártolási anyagait, törekszik a jogalkalmazási munkája során általánosítható tapasztalatok vagy megközelítések megfogalmazására – szintén nyilvános – közlemények, illetve a GVH Versenytanácsának joggyakorlatában kikristályosodott elvi jellegű megállapítások közzétételére

elvi állásfoglalások formájában. Azzal, hogy a hivatal lehetőség szerint bevonja a munkájába a versenypolitikával foglalkozó szakmai közélet szereplőit, nemcsak inspirálja a tudományos kutatásokat, hanem keresletet is támaszt irántuk. Másfelől természetesen azt is látni kell, hogy a versenykultúra állapotának javítása a GVH-nak is érdeke, mivel az segíti a versenyt, a versenypolitika és a versenyjog érvényesülését, s ezáltal a hivatal munkáját (azaz visszahat a hivatal versenyfelügyeleti és versenypártolási munkájára is).

A GVH-nak a versenykultúra fejlesztése érdekében végzett tevékenysége az elmúlt öt évben vált egyre tudatosabbá és célirányosabbá. Ezt kívánta elősegíteni az a felmérés-sorozat is, amelyet 2002-től kezdődően három éven keresztül folytatott a hivatal megbízásából a TÁRKI Társadalomkutató Zrt.¹ A felmérések célja az volt, hogy a GVH empirikusan is megalapozott képet nyerjen a magyarországi versenykultúra állapotról, hogy egyrészt azt a tevékenysége, illetve különböző döntései során figyelembe vehesse, másrészt azonosítsa a versenykultúra fejlesztése érdekében szükséges teendőket. A kutatás alapvetően a versenyszabályok és a GVH ismertségének, ezek megítélésének, valamint a versenyjogi ismeretek pontosságának, mélységének felmérésére összpontosított. A lakosság, a vállalkozások, a jogásztársadalom (ügyvédek, vállalati jogászok, államigazgatásban dolgozó jogászok), valamint a gazdasági

újságírók körében elvégzett, évente ismétlődő felmérések egyértelműen rámutattak, hogy még sok tennivaló akad a versenykultúra fejlesztése terén, s ebben a GVH-nak – versenyjogi-versenypolitikai „tudásközpontként” – katalizátor szerepet kell betöltenie. A hivatal a versenykultúra állapotának és a fejlődési irányoknak a folyamatos nyomon követése, valamint az aktuálisan jelentkező problémák feltérképezése érdekében – saját ezirányú tevékenységének egyfajta mércéjeként is – a jövőben sem hagy fel ezekkel a kutatásokkal, szem előtt tartva azonban azt is, hogy érzékelhető változás csak hosszabb távon jelentkezik, s mutatható ki felmérés szintjén.

2005. november 1-je óta a versenytörvény² is nevesíti a hivatalnak, illetve a hivatal elnökének a versenykultúra fejlesztéséért való felelősségét, s vázolja annak tartalmát is. A törvény a versenykultúra fejlesztése alatt a GVH számára feladatként elsősorban a verseny társadalmi elfogadottsága érdekében a versenypolitikai ismeretek terjesztését (így a versenyből fakadó előnyökkel kapcsolatos felvilágosító munkát, továbbá a jogkövető magatartás, illetve a versenybarát szabályozási környezet kialakításának elősegítése érdekében végzett tájékoztatást), valamint a verseny közgazdasági és jogi kérdéseivel foglalkozó szakmai közélet fejlődéséhez való hozzájárulást határozza meg. Ugyanakkor a törvénymódosítás a GVH-nak a

versenykultúra terjesztésében való fokozottabb szerepvállalásának anyagi feltételeit is megteremtette, ennek révén lehetővé vált, hogy a hivatal e körben tett erőfeszítései szélesebb célközönséget érjenek el, másfelől pedig saját ezirányú tevékenysége mellett a versenykultúra fejlesztésében és terjesztésében részt vevő más szervezetek munkájához is támogatást nyújtson. A hivatal másik két alapfeladatával, a versenyfelügyeleti eljárások lefolytatásával és a versenypártolási tevékenységgel ellentétben ugyanis, amelyekben a GVH-nak vezető vagy egyenesen kizárólagos szerepe van, a versenykultúra fejlesztésében a GVH – mint minden versenyhatóság – szerepe lényegesen korlátozottabb. A fejlett versenykultúra kialakítása és fenntartása számos személyen, szervezeten múlik a tudományos-oktatási élet résztvevőitől a civil szférán és az érintett gazdasági szereplőkön át a politikai döntéshozókig, de természetesen nem nélkülözi a GVH közreműködését sem. E közreműködés mértéke, illetve jellege a versenykultúra fejlődésével és a versenykultúra terjesztésében érintett szervezetek számának, valamint szerepének növekedésével szükségszerűen csökken majd, azonban a versenykultúra fejlettségének jelenlegi szintjén még meghatározó jelentőséggel bír.

A versenykultúra fejlesztésében a GVH-ra háruló feladatok házon belüli koordinálása, illetve végrehajtása érdekében 2005-ben a hivatal elnöke a Főtitkárságon belül önálló szervezeti egységet hozott létre Versenykultúra Központ (VKK, központ) néven, amelynek vezetésével a főtitkárt bízta meg. A VKK a hivatalon belül elkülönült költségvetéssel rendelkezik, amelyet csak a fent említett törvényi célkitűzések teljesítésére, célhoz kötötten használhat fel.

A VKK feladatait éves munkaterv határozza meg, amely a GVH szakmai háttérére építő, a versenykultúra fejlesztésének célját szolgáló tevékenységek mellett azokat a programokat is tartalmazza, amelyek megvalósításában a GVH más szervezetek munkájára számít, s ehhez – a rendelkezésre álló pénzüsszegekből – pénzügyi, illetve szükség szerint szakmai támogatást is nyújt. A szükségesnek vélt feladatok definiálásához a GVH versenyfelügyeleti és

² A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 36. § (1) bekezdés f) pontja, amelyet 2005. november 1-jei hatállyal a 2005. évi LXVIII. törvény iktatott be.

¹ A felmérések anyagai (az összefoglalókat, a részletes kutatási jelentéseket és a módszertani leírást is ideértve) olvashatók a honlapon az Elemzések menüpontban.

versenypártolási munkája során felgyűlt tapasztalatok mellett a fent említett, a versenykultúra állapotáról készült felmérések adnak támpontot. A hivatal által a VKK részéről teljesítendő feladatok mellett tehát a célkitűzések elérésében legalább ilyen jelentőséggel bírnak azok a programok, amelyekkel a VKK – saját szerepéhez képest – minél több külsős szervezetnek a versenykultúra fejlesztésébe és terjesztésébe való bekapcsolódását kívánja előtérbe állítani, előmozdítva a versenykultúra fejlesztése iránti elkötelezettség társadalmi beágyazottságát, illetve a versenykultúra fejlesztésének – versenyhatóságon kívüli – bázisainak kiépítését, illetve megerősítését.

A 2006/2007. évre szóló munkaterv tervezetét a VKK 2006 májusában nyilvános vitára bocsátotta, lehetőséget adva ezzel a szakmai közvéleménynek arra, hogy ötleteivel, felvetéseivel bővítse a hivatal által megfogalmazott részfeladatok halmazát. A beérkezett javaslatok, észrevételek figyelembevételével véglegesített, szeptember végén nyilvánosságra hozott munkaterv közel másfél év (2006. szeptember – 2007. december) feladatait, illetve a feladatok végrehajtásával kapcsolatos teendőket, valamint a központ általános működési elveit is felöleli. A 2006/2007. évre előirányzott feladatok között

- egy idegen nyelvű szakkönyv (Massimo Motta: Competition Policy – Theory and Practice) fordítása és megjelentetése;
- a versenyjog intézményeit általában bemutató, illetve egyes piacokra és az azokon tapasztalható jelenségekre fókuszáló ismeretterjesztő kiadványok készítése;
- szakmai rendezvények szervezése / támogatása;
- könyvtárak (szakirodalmi) fejlesztésének támogatása;
- versenyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti kérdésekkel foglalkozó kutatási pályázatok meghirdetése;
- tudományos-oktatási projektek támogatása;
- a fogyasztóvédő civil szervezetekkel való együttműködés kialakítása, s munkájának támogatása; illetve
- a „verseny napja” és a „versenykultúráért díj” koncepciójának kidolgozása szerepel.

Mint az a fentiekből is kitűnik, a munkaterv – az abban szereplő különféle részfeladatokkal – széles célközönséget kíván elérni: a versenyjoggal, verseny témájú közgazdasági elemzésekkel foglalkozó felsőoktatási intézmények diákjait, oktatóit; az alap- és középfokú oktatásban résztvevő, érdeklődő tanárokat, tanulókat; elméleti szakembereket, kutatókat; a hivatal eljárásaival, versenyfelügyeleti munkájával kapcsolatba kerülő kis- és középvállalkozásokat; a fogyasztói kultúra és tájékozottság fejlesztésében jelentős szerepet betöltő civil szervezeteket; valamint a közigazgatásban dolgozó azon munkatársakat és döntéshozókat, akik munkájuk során a verseny területtel valamilyen módon kapcsolatban kerülnek, ideértve az országgyűlési képviselőket és szaknácádókat is.

A VKK alapvető működési elvei a szabályozott és átlátható működés biztosítása köré szerveződnek, amelynek fontos garanciája a nyilvánosság ereje. A VKK ezt oly módon éri el, hogy mind a munkatervet, mind a központ belső szervezetét és működését meghatározó elnöki utasításokat, mind a VKK költségvetésének terhére kifizetett támogatások főbb adatait és sorsát (a támogatott szervezet neve, a program, valamint a támogatási összeg, majd a szakmai beszámoló), mind pedig a VKK tevékenységéről szóló éves beszámolót – a honlap segítségével – nyilvánossá teszi.

A VKK a rendelkezésére álló pénzeszközök ellenőrizhető felhasználása érdekében pályázattal rendszert épített ki, amelynek keretében a megfelelő referenciákkal bíró pályázók által benyújtott, szakmailag megalapozott és reális költségtervvel rendelkező pályázati programok nyerhetnek támogatást.

Az első konkrét pályázati felhívások 2006 októberében jelentek meg a GVH honlapján, a VKK munkatervének négy pontjához kapcsolódóan. Eszerint pályázatot lehet benyújtani

- a versenykultúra fejlesztését szolgáló, versenyjogi-versenypolitikai vonatkozású kérdésekkel foglalkozó szakmai rendezvények (előadások, konferenciák, tréningprogramok, szemináriumok, szakmai fórumok stb.) szervezésének, valamint ilyen jellegű szakmai rendezvényeken való részvételnek (VKK/3/2006. sz. pályázati kiírás);

- a VKK által meghatározott versenyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti tárgyú – a verseny aktuális közgazdasági és jogi kérdéseit egyaránt felölelő – kutatásoknak (VKK/4/2006. sz. pályázati kiírás);

- egyéb, a pályázó által a versenykultúra fejlesztése érdekében indokoltnak tartott versenyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti tárgyú kutatásoknak (VKK/5/2006. sz. pályázati kiírás);
- fogyasztóvédelemmel, a fogyasztói kultúra fejlesztésével foglalkozó civil szervezetek munkájának, programjainak (VKK/7/2006. sz. pályázati kiírás) a támogatására.

A munkatervben megfogalmazott elvek mentén a VKK-tól kizárólag pályázati úton lehet támogatást igényelni, az egyes pályázati felhívásokhoz készített – a GVH honlapjáról letölthető – dokumentáció megfelelő kitöltésével. A beérkezett pályázatokat formai szempontból a VKK munkatársai ellenőrzik, majd a pályázat szakmai és pénzügyi bírálatát egy három főből álló bíráló bizottság végzi el. A bíráló bizottság tagjai főként a GVH vezető állású munkatársai közül kerülnek ki, de esetenként külső személy bevonására is sor kerülhet. A bíráló bizottság döntésének függvényében a VKK a nyertes pályázókkal támogatási szerződést köt, amely részletesen meghatározza a támogatás igénybevételeinek feltételeit, a megvalósítás, illetve a finanszírozás időbeli ütemezését, az ellenőrzés és elszámolás rendjét. A vissza nem térítendő támogatás folyósítása utófinanszírozás formájában, de igény esetén részletekben, a szakmai és pénzügyi beszámoló elfogadását követően történik.

A VKK kiinduló elvei között az is szerepelt, hogy a pályázók részére a támogatást társfinanszírozóként nyújtja, amelynek következtében a pályázónak meghatározott mértékű saját forrást kellett biztosítania a támogatás elnyeréséhez. Az első hónapok tapasztalatai alapján a VKK 2007. január 1-jével módosította a pályázati felhívásokat, amelynek következtében az ezt követően benyújtott pályázatok esetében igény esetén már teljes (a költségterv 100%-áig terjedő) támogatást nyújt a pályázati célkitűzéseknek megfelelő pályázati programokhoz. Az egy pályázaton elnyerhető összeg felső határa azonban – e módosítástól függetlenül – változatlan maradt. A módosítás célja az volt, hogy a saját forrás előteremtésével kapcsolatos nehézségek ne hátráltassák a pályázatok benyújtását, ugyanakkor ne ösztönözze a pályázókat a kért támogatásnak az indokoltnál magasabb összegben való megjelölésére se.

A VKK tevékenységét és az általa biztosított pályázati lehetőségeket a kezdetektől fokozott figyelem és érdeklődés kísérte. Írásban és telefonon is nagy számú megkeresés érkezett a VKK munkatársaihoz, valamint az első pályázati kiírások megjelenését követően elteltek három hónap alatt mintegy 40 pályázati anyag került benyújtásra.

2006-ban a pályázati kiírások megjelentetése és az első pályázatok elbírálása mellett több területen is fontos eredményeket ért el a VKK.

A versenyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti képzést nyújtó magyarországi felsőoktatási intézmények (15 egyetem és főiskola, illetve könyvtáraik) megkeresésével a VKK – magyar és idegen nyelvű szakkönyvek, valamint folyóiratok megvásárlásának támogatásával – hozzájárult azok szakirodalmi állományának bővítéséhez, s ezzel a szakirányú felsőoktatásban folyó oktatómunkához szükséges háttéranyagok széles körű elérhetőségének biztosításához. Minden megkeresett könyvtár élt a VKK által felkínált lehetőséggel, nagyra értékelve a támogatást. A VKK hamarosan hasonló megkeresést kíván intézni a versenyjogi-versenypolitikai témákkal foglalkozó szakkollégiumok részére is.

Ugyancsak fontos, a VKK munkatervében is nevesített, célkitűzés a közigazgatásban dolgozók alaposabb megismertetése a versenypolitika szempontjaival, amely segíthet abban, hogy a jogalkotásban is közreműködő szakértők – különösen a piacnyitás alatt álló ágazatokban – a versenyszempontokat egyaránt számba vegyék és megfelelően érvényesítsék mind jogszabály-előkészítő, mind jogalkalmazó munkájuk során. Ennek részeként a VKK közigazgatási szakembereknek, köztük az Egészségügyi Minisztérium és a Magyar Energia Hivatal munkatársának, olyan külföldi szakmai rendezvényen való részvételéhez nyújtott támogatást, amely az adott szakterület (ágazat) és a versenypolitika kapcsolódásait érintette. A kiküldetés révén szerzett tapasztalatokat a szakértők útijelentés formájában teszik elérhetővé nemcsak saját kollégáik, de a GVH munkatársai és más érdeklődők számára is.

A VKK különböző kiadványok megjelentetésével a versenyjogi vonatkozású tájékozottság növelésében kíván szerepet játszani: a GVH-ról szóló tájékoztató füzet és a hatályos versenytörvény magyar és angol nyelvű szövegének kiadása mellett a VKK 2006-ban elsősorban a kartellekkel kapcsolatos anyagi és eljárási jogi kérdéseket öntötte közérthető és szemléletes tájékoztató formájába. Főként az ajánlatkérői-beszerezői oldalon eljáró közigazgatási dolgozóknak jelenthet segítséget az esetleges jogsértések felismerésében és elhárításában a közbeszerzési eljárásokban az ajánlattevők közötti összejátszás gyanút keltő jeleivel foglalkozó ismertető füzet. Noha a sajtóban egyre nagyobb visszhangot kap, ha a GVH ún. előzetes értesítés nélküli helyszíni szemlével (közkeletű néven hajnali rajtaütéssel) indítja meg eljárását, az még az érintett vállalkozások és jogi képviselőik számára is gyakran kevésbé ismert, hogy milyen jogok illetik meg a helyszíni kutatás végrehajtása során a hivatal vizsgálóit, így az alkalmazható vizsgálati jogosítványokról szintén külön ismertető füzet tájékoztat.

Nemcsak egyszeri kiadványokkal jelentkezik ugyanakkor a VKK, de Versenytükör néven 2005 szeptemberében egy versenyjogi-versenypolitikai tárgyú időszaki lapot is indított. A ne-

gyedévente megjelenő Versenytükör szerzőinek többsége a GVH munkatársai közül kerül ki, ugyanakkor a lap a versenypolitika szélesebb értelemben vett megközelítésére törekszik, így a GVH és a bíróságok jogalkalmazási tevékenysége körébe tartozó kérdések mellett a verseny működését érintő, kapcsolódó területeket is bemutat, az adott téma szakértőinek felkérésével készült tanulmányok alapján. Minden alkalommal szerepelnek a Versenytükörben a Versenytanács, illetve a bíróság elmúlt negyedévben hozott jelentősebb döntései, a hivatal versenypártolási tevékenysége és a közösségi versenyjog legfrissebb fejleményei, valamint a GVH-val kapcsolatos hírek, illetve interjúk is. A lap természetesen beszámol a VKK és az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ legfrissebb eseményeiről is. A kiadványt a VKK ingyenesen juttatja el például vállalkozások, versenyjoggal foglalkozó ügyvédi irodák, a sajtó képviselői, szakmai szövetségek, önkormányzatok, közigazgatási szervek, oktatási intézmények és könyvtárak részére, de a cikkek olvashatók lesznek a VKK hamarosan induló honlapján is.

A VKK a versenykultúra fejlesztésében kiemelkedő szerepet vállaló – a versenyhivatalon kívül tevékenykedő – szakemberek munkájának elismerésére megalapította a „Versenykultúráért” díjat, amely 2006. december 1-jén első alkalommal került átadásra. A díjat Voszka Évának, a Magyar Tudományos Akadémia doktorának, a Pénzügykutató Rt. tudományos főmunkatársának Nagy Zoltán, a GVH elnöke adta át ünnepélyes keretek között. Voszka Éva nemrégiben megjelent, versennyel kapcsolatos kérdéseket boncolgató munkái kimagasló szakmai minőségről tanúskodnak és egyben a versenykultúra terjesztés ismérveinek is megfelelnek.

A versenykultúra fejlesztése körében született eredmények bemutatása és a VKK működésével kapcsolatos információk könnyebb elérhetősége érdekében a VKK a közeljövőben önálló honlappal jelentkezik. Addig is, a VKK tevékenységével vagy a pályázati kiírásokkal kapcsolatos felvilágosítás érdekében a versenykultura@gvh.hu e-mail címen lehet kapcsolatba lépni a VKK munkatársaival.

OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ

I. Alapítás és célok

Az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ (ROK) 2005. február 16-án jött létre a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) és a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) közötti megállapodással és magyar Kormány anyagi támogatásával. Az alapító okiratot Párizsban, a Magyar Köztársaság OECD Állandó Képviselőtén írta alá Nagy Zoltán, a GVH elnöke és Richard Hecklinger, az OECD főtitkárhelyettese. Az alapító okirat szerint, a ROK az OECD Versenyügyi Részlege és a GVH szakmai háttérére építve oktatási és szakmai programok szervezésén keresztül nyújt segítséget elsősorban a közép-, kelet- és délkelet-európai országok versenyhatóságai számára.

A ROK létrehozásának elsődleges célja a versenypolitika, versenyjog és a versenykultúra fejlesztése, valamint a versenyhatóságok munkájának elősegítése, hozzájárulva a verseny javításához és ezzel a gazdasági növekedéshez, melyet különböző szakmai programokon keresztül valósítanak meg a ROK munkatársai. A GVH fontosnak tartja a saját gyakorlati tapasztalatainak továbbadását a hasonló fejlődési stádiumokat bejáró kelet- és délkelet-európai államok számára, hiszen a hivatal munkatársainak saját tapasztalata is van arról, hogy milyen is ezeken a képzéseken való részvétel. A 90-es évek első felében hasonló szemináriumokon és konferenciákon ismerkedhettek meg a hivatal munkatársai a fejlettebb jogrendszerek versenyjogi, versenypolitikai tapasztalataival és ezzel szerezhettek első kézből nélkülözhetetlen ismereteket.

A ROK révén e vonatkozásban Magyarország és a GVH vezető szerepet kapott a régió belül az átmeneti gazdaságok fejlesztésében való részvétel és technikai segítségnyújtás terén, mint-

hogyan a ROK működése elismerteti a magyar versenyjog és annak alkalmazásának régió belüli fejlettségét.

A ROK többek között a következő témakörökkel foglalkozik: versenyjogi ügyek elemzése; vizsgálati technikák; versenyjogi alapelvek a szabályozási reform során; bírák képzése; jogértékesítési prioritások; irányelvek, politikák, gyakorlatok és eljárások; a régió hatóságai közötti együttműködés keretei; versenypártolás és kommunikációs eszköztár; a versenyhatóságok és az ágazati szabályozó szervek kapcsolata, valamint a versenyjog és versenypolitika általános kereteibe tartozó egyéb témák. E témákban a rendszeres találkozókra workshopok, szemináriumok és tanfolyamok keretében kerül sor.

II. Célországok és működés

A ROK munkájában a következő közép-, kelet- és dél-kelet-európai országok vesznek részt: Albánia, Azerbajdzsán, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Fehéroroszország, Grúzia, Horvátország, Macedónia, Moldova, Montenegró, Orosz Föderáció, Örményország, Románia, Szerbia és Ukrajna. A ROK különleges célcsoportját képezi a Közép-európai Versenyügyi Kezdeményezés (CECI), amely versenyügyi témákban nyújt együttműködési fóru-

mot a közép-európai versenyhatóságoknak. A résztvevő országok, úgymint Cseh Köztársaság, Lengyelország Szlovák Köztársaság, Szlovén Köztársaság és Magyarország 2003-ban hozták létre ezt a kezdeményezést. Ausztria állandó meghívottként vesz részt a találkozókön.

A ROK által szervezett versenyjogi és versenypolitikai szemináriumok, konferenciák nemcsak versenyhatósági munkatársaknak szólnak, hanem az államigazgatás más területéről érkezőknek, szabályozó hatóságoknak és bírónak is. Mindezek mellett a ROK hangsúlyt fektet arra is, hogy megerősítse a versenyjogot és versenypolitikát, valamint magát a GVH-t is a hazai környezetben.

A ROK-működését tekintve – virtuális központ, azaz nem rendelkezik különálló infrastruktúrával, hanem a GVH épületében kapott helyet. A ROK-kal kapcsolatos valamennyi feladatot Párizsban és Budapesten látja el egy-egy fő. A ROK budapesti főállású munkatársa egyben a GVH alkalmazottja is, kinek munkáját további félállású GVH alkalmazottak segítik. Az OECD párizsi központjában dolgozó ROK munkatárs szintén főállásban látja el feladatát, egy félállású asszisztenssel együttműködve. A virtuális felépítésnek köszönhetően a ROK pénzügyi alapjait teljes egészében az alapító okiratban foglalt célok megvalósítására fordítja, azaz szakmai rendezvényeket szervez, hogy minél több

résztevőt fogadhasson és képezhessen. Mindezek mellett a virtuális szerkezet lehetővé teszi a változó körülményekhez való minél gyorsabb és rugalmasabb alkalmazkodást is.

A ROK működése tekintetében az alapító okirat meghatározza, hogy a ROK tevékenységével kapcsolatos fő kérdésekben a GVH és az OECD együttesen hoz döntést. Mindezek érdekében a felek évente összeülnek, hogy értékeljék a ROK működését és éves teljesítményét, hogy elkészítsék a következő év képzési tervét, illetve felállítsák a költségvetés főszámain.

A ROK munkája az OECD és a GVH szakmai háttérére épül. A GVH felelős a ROKeseményekkel kapcsolatban felmerülő valamennyi gyakorlati kérdés és feladat megoldásáért. Az OECD-ben foglalkoztatott ROK munkatárs hívja meg az előadókat a szemináriumokra, és ő állítja össze az adott esemény programját is. A GVH minden szemináriumra delegál előadót vagy paneltagot, illetve szükség esetén a Nemzeti Hírközlési Hatóság is jelöl paneltagot. Az előadók OECD tagállamokból érkeznek.

A ROK finanszírozásának kérdését illetően a GVH kötelezettséget vállal arra, hogy biztosítja a ROK működéséhez szükséges anyagi fedezet egy részét, ami magában foglalja az önkéntes hozzájárulást az OECD-nek a Párizsban foglalkoztatott munkatárs költségeinek fedezetére. Az OECD szintén részt vállal a ROK keretében szervezett programok anyagi fedezetének megteremtésében. Ezen túlmenően mindkét fél együttműködik annak érdekében, hogy további

pénzügyi forrásokat tudjanak mozgósítani az alapító okiratban szereplő célok megvalósítására.

III. Tevékenység 2005-ben

Jóllehet a ROK felállítása 2005-ben történt, a központ mégis különböző versenyügyi témában gazdag programot kínált már az első évben is a versenyügyi közönség széles körének. A ROK az első évben 9 eseményt szervezett, melyből kettő a GVH munkatársainak szóló továbbképzés volt, 7 pedig a közép-, kelet- és dél-kelet-európai országokból érkező nemzetközi közönségnek szóló szeminárium és konferencia. A 2005-ös évben összességében 312 résztvevőt (előadót és hallgatót) fogadott a ROK Budapesten. A ROK 11 országból fogadta programjainak előadóit, míg a résztvevők 17 országból érkeztek az eseményekre.

Fúziós elemzések, eljárások workshop, 2005. február 28. - március 2.

A ROK első szemináriumát „Fúziós elemzések és eljárások” témakörben tartotta, jóllehet ekkor még csak társszervezőként működött az OECD mellett. A workshop a balkáni országok versenyhatóságainak szólt, s szerkezetében ötvözta egy hipotetikus felépített ügy elemzését, a résztvevők saját ügyismertetéseit, valamint a paneltagok előadásait. A szeminárium szerkezete rendkívül hatékonyan bizonyult, mivel interaktív módon tette lehetővé a kérdéskör gyakorlatorientált megvitatását.

Beszerzési ár alatti értékesítés és vevői erő, 2005. április 21.

A Közép-európai Versenyügyi Kezdeményezés (CECI) taghatóságainak szóló szemináriumot a ROK a GVH-val és a TAIEX-szel közös szervezésben rendezte. A téma aktualitását az új magyar kereskedelmi törvényhez kapcsolódó jogalkotási folyamat adta. A workshop lehetőséget teremtett arra, hogy a résztvevők nemzetközi szakemberek segítségével ismerjék meg egyrészt a beszerzési ár alatti értékesítés, illetve a vevői erő elméleti hátterét, másrészt az egyes európai – elsősorban a brit – szabályozással kapcsolatos tapasztalatokat.

Beszerzési ár alatti értékesítés és vevői erő, 2005. április 22.

E szemináriumot tulajdonképpen az előző esemény folytatásaként rendezte meg a ROK, de ezúttal a hallgatóságot a magyar közigazgatásban dolgozó munkatársak (Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Pénzügyminisztérium) és a parlamenti pártok frakcióinak szakértői képezték. Ekkor került bemutatásra az OECD által készített nagyszabású tanulmány, amelyben a szerzők rámutattak arra, hogy azok az országok, amelyek jogszabályban bevezették a beszerzési ár alatti értékesítés tilalmát, viszonylag rövid idő alatt számottevő inflációval, növekvő munkanélküliséggel és romló makrogazdasági mutatókkal találták szemben magukat. Azokban az országokban azonban, amelyekben erős verseny tapasztalható a termékek piacán, statisztikai adatok bizonyítják ennek pozitív hatását a GDP növekedésére és a munkaerőpiacra.

Erőfölénnyel való visszaélés, 2005. június 7-10.

A szemináriumot a ROK a Független Államok Közössége hét országából érkező versenyhivatali szakértők számára rendezte. A szeminárium keretében a témát esettanulmányok feldolgozásával és közös megvitatásával járták körül a résztvevők, illetve előadásokat hallgathattak meg az erőfölénnyel való visszaélés kérdéseiről. Erőfölényes helyzet felmerülhet szabályozott és nem szabályozott piacokon egyaránt. Azonban még

a szabályozott piacokon is megmaradhat annyi gazdasági szabadság, mely alapján az erőfölénnyel való visszaélés megvalósítható. A szeminárium a gazdasági és jogi szempontú esetelemzések fejlesztésére helyezte a hangsúlyt.

Verseny, versenyképesség, gazdasági növekedés összefüggései, ROK nyitókonferencia, 2005. szeptember 26.

Ugyan a ROK már 2005 februárjában megkezdte működését és az azóta eltelt fél év alatt több színvonalas és a résztvevő országok képviselői számára hasznos programot szervezett, a ROK „szülőatyjai” azonban méltó nyitóprogramról kívántak gondoskodni. A konferenciára magas rangú előadók érkeztek, úgymint a Magyar Köztársaság miniszterelnöke, az OECD főtitkárhelyettese, az EU Bizottság Verseny Főigazgatóság vezető közgazdásza. A hallgatóság soraiban a ROK célcsoportjának számító országok versenyhatósági vezetői, az országokat képviselő nagykövetek voltak jelen, valamint a politikai, az üzleti és a tudományos élet képviselői és a média. A „Versenypolitika és növekedés – a verseny mint a versenyképesség és a gazdasági növekedés fő hajtóereje egy dinamikus gazdaságban” című témakörben megtartott előadások különböző szempontból emelték ki a versenypolitika gazdasági növekedésben játszott szerepét. A nyitóesemény jelentős és nagyon kedvező médiavisszhangot kapott, összességében tehát sikeresen és eredményesen mozdította elő a ROK ismertségét a térségben.

GVH továbbképzés, 2005. október 24.

A szeminárium egyike volt azon tréningeknek, amelyek az OECD munkatársainak közreműködésével valósultak meg, és a GVH közgazdász munkatársainak továbbképzését szolgálták. A szeminárium egész napos programot kínált az adathiányos helyzetekben vagy kevés rendelkezésre álló adat esetén történő kvantitatív elemzés lehetőségeiről és eszközeiről. A szemináriumon kiscsoportos foglalkozás keretében kizárólag a GVH vizsgálóira, elméleti irodáinak munkatársaira és a Versenytanács tagjaira. A szeminárium elméleti, valamint

gyakorlati ismereteket is közvetített a résztvevők számára bemutatva a különböző kvantitatív elemzési módszereket, és ezek szerepét a versenypolitikai elemzésben. Az adatgyűjtés lehetséges módjairól, a leggyakrabban jelentkező nehézségekről és esetleges kezelésükről is szó esett. A piacmeghatározás különböző kérdéseivel összefüggésben a korrelációs elemzések kerültek áttekintésre.

Európai versenyjogi szeminárium nemzeti bíróknak, 2005. november 18-19.

A nagyszabású szeminárium az első esemény volt, melyet nemzeti bíróknak rendezett a ROK az OECD-vel és az Európai Versenyjogi Bírák Szövetségével (AECLJ) közösen. A konferenciát a ROK és az Európai Unió együttesen finanszírozta. A kétnapos konferencia kiemelt célja volt, hogy az európai versenyjog és annak közgazdasági háttere témakörben elmélyítse a résztvevők tudását, valamint lehetővé tegye a tapasztalatcserét konkrét versenyjogi ügyek tekintetében. A konferencia elsősorban az erőfölénnyel való visszaélés tartalmú esettanulmányokra épült, melyek keretében bemutatta, hogy az árukapcsolás, a túlzó árengedmény, illetve a megállapodás visszautasítása mikor minősül erőfölénnyel való visszaélésnek. A szemináriumon 24 európai országból 70 bíró – közöttük 10 magyar bíró – vett részt, az uniós tagállamokon túl Bulgáriából és Svájcban is érkeztek résztvevők. Az előadók között neves szakértők is szerepeltek, úgymint a brit Versenyjogi Fellebbviteli Bíróság elnöke és a francia Semmitőszék tagja.

Dél-kelet-európai versenyhatóságok hálózatának (SEECAN) II. éves találkozója, 2005. december 5-7.

A SEECAN a dél-kelet-európai versenyhatóságok hálózata, melynek felállítását 2003-ban az OECD Versenyügy Részlege és az Investment Compact Részleg kezdeményezte. A második éves találkozón Albánia, Bulgária, Horvátország, Macedónia, Románia és Montenegró versenyhatóságának képviselői vettek részt. Az előadói oldalon Szlovéniából, Törökországból, Magyarországról és az OECD-ből érkezett szakemberek voltak jelen. Az előadások fókuszpontjában az állt, hogy miképp lehet javítani a versenyhatóságok teljesítményét és hatékonyságát. A témát kisebb munkacsoportokban dolgozták fel a résztvevők, úgy, hogy a csoportok három-három megvalósítandó reformcélkitűzést fogalmaztak meg a következő évre nézve.

GVH továbbképzés, 2005. december 7.

A továbbképzés a korábbi, 2005. október 25-én megtartott szeminárium folytatása volt, és – hasonlóan ahhoz – egész napos programot kínált az adathiányos helyzetekben vagy kevés rendelkezésre álló adat esetén történő kvantitatív elemzés lehetőségeiről és eszközeiről. Szó esett a kritikus értékesítés-kiesés fogalmáról, és annak a releváns piac meghatározásában történő felhasználási lehetőségeiről. Ezt követően a váltási arány fogalma, felhasználási lehetőségei, és a váltási arány kritikus értékesítés-kieséssel való kapcsolata került áttekintésre. A következő

téma az összefonódások hatásának előrejelzése, szimulálása volt. A szeminárium zárásaként a kartellek okozta veszteségek kiszámítása, valamint a veszteségek visszaszerzésére való jogosultság került górcső alá.

IV. Tevékenység 2006-ban

2006-ban – csakúgy, mint 2005-ben – a ROK számos témakörben rendezett szemináriumot. Összességében 8 eseményre került sor, melyek témája elsősorban a legfontosabb versenyhatósági feladatokra és a versenyjog területén alkalmazott legjobb gyakorlatokra irányult. A ROK 9. eseménye a GVH munkatársainak szóló továbbképzés volt. 2006-ban a ROK összesen 184 résztvevőt és 50 előadót hívott meg különböző szemináriumaira, konferenciáira.

Első Programot Meghatározó Találkozó és Megbeszélés, valamint előadások szellemi szabadfoglalkozásuk témakörben, 2006. január 26.

A célországok versenyhatósági vezetőinek elsősorban azért szerveztek megbeszélést a ROK, a GVH és az OECD Versenyügyi Részlegének vezetői, mert velük együttműködve, ötleteiket, igényeiket figyelembe véve szeretnék megtervezni a képzések éves programját. A fórumon a következő témakörök iránt merült fel a legnagyobb érdeklődés: kartell-feltárások, azon belül is különös hangsúlyt helyezve a gyakorlati kérdésekre, így főleg a nyomozási technikákra; verseny a szabályozott szektorok

ban (telekommunikáció, energia); erőfölénnyel való visszaélés. Az éves programokra irányuló megbeszélések mellett a találkozó alkalmával szakmai programra is sor került, melynek fókuszában ezúttal a szellemi szabadfoglalkozásuk témaköre állt. A kérdésben a holland versenyhatóság versenytanács tagja és a GVH munkatársai tartottak előadást.

CECI szeminárium a fúziós feltételekről, 2006. március 21-22.

A Közép-európai Versenyügyi Kezdeményezés (CECI) ezúttal a fúziós feltételek témakörét választotta megvitatandó kérdésül hetedik ülésén. Az ülés célja az volt, hogy a résztvevő versenyhatósági munkatársak olyan gyakorlati ismereteket sajátítsanak el, melyek birtokában egyedi eseteknél hatékonyan tudnak dönteni a fúziós feltételekről. A szeminárium első napján a téma nemzetközileg elismert szakértői által tartott előadásokra került sor: a meghívott előadók nemzetközi versenyjogi testületek (Európai Bizottság Verseny Főigazgatósága, OECD) munkatársai valamint a versenyjogi gyakorlatot művelő ügyvédek közül és a tudományos életből kerültek ki. A második napon a GVH fúziós feltételekről szóló vitaanyaga került terítékre, amit a CECI tagországok képviselői által készített esettanulmányok előadása és elemzése követett.

Kartell-feltárások a gyakorlatban: Feltárás, vizsgálat, szankciók, 2006. április 10-12.

A dél-kelet európai országok versenyhatóságai számára rendezett szeminá-

rium a kartellek hatékony feltárásának legfontosabb kérdéseit vizsgálta. A szeminárium elsősorban gyakorlati témakörre fókuszált, úgymint a kartellgyanús piacok feltárása, a megfelelő bírságolási gyakorlat és az engedékenységi politika. A szemináriumhoz való hozzájárulásként minden versenyhatóság esettanulmányt mutatott be kartell témakörben, melyet a résztvevők közösen vitattak meg.

A piaci erő meghatározása, 2006. május 15-18.

Az antitröszt elemzés egyik kulcskérdése a vállalatok piaci erejének meghatározása, különösképpen az erőfölényes és a fúziós ügyekben. A szeminárium keretében bemutatott előadások felölelték a piaci erő meghatározásának teljes spektrumát, ide értve a piac meghatározását, a piaci részesedés kiszámítását és elemzését, a belépési korlátokat, és a piaci erő elemzését a versenytárgyalások révén működő piacokon. A különböző ügyismertetések, valamint az előre elkészített hipotetikus esettanulmány illusztrációként és vitaalapként szolgáltak a gyakorlati megbeszélésekhez. Ez a szeminárium első modulja volt a piaci erőfölénnyel való visszaélést körbejáró szeminárium sorozatnak.

Fúziós feltételek GVH továbbképzés, 2006. június 27.

A GVH fúziós feltételekről készített vitaanyaga képezte az alapját a GVH munkatársainak rendezett továbbképzésnek. A képzés célja kettős volt, egyrészt, hogy megvitassa az elkészült anyagot, melyet a résztvevők az EK és a nemzetközi legjobb gyakorlat figyelembevételével állítottak össze. Másrészt pedig a gyakorlatban, a közelmúlt eseteit áttekintve nézze át a fúziós feltételek alkalmazásának lehetőségeit.

Kartellek és versenykorlátozó megállapodások, 2006. november 7-10.

A szeminárium a többoldalú versenykorlátozó magatartás témakörét tárta fel a résztvevők számára. A szeminárium első részében előadások hangzottak el a hatékony kartell-ellenes fellépésről, a kartellgyanús piacok feltárásáról, a nyomozói eszközökről, a megfelelő bírságolási gyakorlatról és az engedékenységi

politikáról. A második egységben a résztvevők megismerkedhettek a legfontosabb versenykorlátozó megállapodásokkal a horizontális és vertikális kapcsolatokban. A gyakorlatot és a legjobb megoldásokat esettanulmányok, valamint egy horizontális megállapodást bemutató hipotetikus eset illusztrálta.

Második Programot Meghatározó Találkozó és Megbeszélés 2006. november 16.

A megbeszélés elsődleges célja az volt, hogy bemutassa a résztvevő versenyhatóságok vezetőinek a ROK új működési struktúráját, valamint a 2007. évben választható témaköröket. Az új struktúra alapján a célszágok a meghirdetett programmodulok közül választhatnak témákat, és az így legtöbb szavazatot kapott négy témát dolgozza fel a ROK éves munkatervé. A megbeszélést követően az OECD Versenyügyi Részlege 2. munkacsoportjának elnöke, az olasz versenyhatóság kutatási és szervezeti kapcsolatok szekciójának igazgatója tartott előadást a verseny és szabályozás kettősének a liberalizációra és deregulációra gyakorolt jótékony hatásáról. A szeminárium lezárásaként a GVH és a Nemzeti Hírközlési Hatóság képviselője beszámolt a két hatóság közötti együttműködésről és intézményes kapcsolatáról.

Európai versenyjogi szeminárium nemzeti bírónak, 2006. november 24-25.

E szeminárium, mint ahogy az egy évvel korábban megrendezett is, lehetőséget teremtett az európai bírók számára, hogy továbbfejlesszék európai versenyjogi és gazdasági tudásukat, és összevethessék versenyügyi tapasztalataikat. A szeminárium programja ez évben az EK Szerződés 81. cikkelyére koncentrált. A versenykorlátozó megállapodások közül azonban nem az egyértelműen megítélhető kőkemény kartellek, hanem a kevésbé megfogható kutatásfejlesztési együttműködések álltak a középpontban. A konferencia résztvevői előadásokat hallgathattak meg a 81. cikkely hatálya alá eső horizontális és vertikális együttműködési megállapodások versenykorlátozó jellegének meghatározásáról, illetve az ez alól való mentességekről, valamint az EK Bizott-

ság irányelveiről. A munkacsoportos megbeszélések ismét lehetőséget nyújtottak a közelmúlt esetjogának részletesebb feldolgozására. A konferencia második napján a szakértők kitértek a közgazdasági bizonyítékok (felmérések, statisztikák, ökonometriai elemzések) versenyügyekben betöltött szerepének meghatározására, valamint a nemzeti bíróságok előtti közgazdasági bizonyítékok használatára. A szemináriumon 60 bíró vett részt, közöttük 7 magyar. Előadást tartott többek között a francia Semmitőszék tagja, az Európai Versenyjogi Bírók Szövetségének elnöke, a GVH főközgazdája, egyetemi oktatók és bírák.

Szeminárium a versenyhatóságok és a telekommunikációs szabályozó hatóságok együttműködéséről, 2006. december 5-7.

A szeminárium a versenypolitika és a telekommunikációs szabályozás kapcsolatának bemutatását célozta meg. A találkozó legfontosabb, és sikeresen megvalósított feladata az volt, hogy egy asztalhoz ültesse a versenyhatósági és a szabályozó hatósági szakembereket. A versenyhatóságoktól és telekommunikációs szabályozó hatóságoktól érkező szakemberek megvitatták a felmerülő szabályozási kérdéseket, a legjobb gyakorlatot, a hatóságok közötti együttműködés fontosságának kérdését. Az előadásokat a GVH és az OECD szakértői mellett az Európai Unió Bizottságától és a Nemzetközi Hírközlési Hatóságtól érkező szakemberek tartották.

V. Tevékenység 2007-ben

A ROK 2007-ben új helyszínen, a Magyar Bíróképző Akadémia épületében rendezi meg szemináriumainak többségét. Az új épület kifejezetten oktatási céllal épült, így mindazon előnyökkel szolgál, melyek a hatékony munkát segítik. 2007-ben a ROK nem országcsoportonkénti felosztásban rendezi meg eseményeit, hanem közép és emeltszintű kurzusokat indít. A 2007-es évre a ROK 10 esemény megrendezését tervezi. Egy emeltszintű szeminárium foglalkozik majd a fúziós ügyekkel különös hangsúlyt helyezve a vertikális és konglomerátum-szerű megoldásokra. A második emeltszintű szeminárium témája a kartellek és versenykorlátozó megállapodások lesznek. Középszintű szeminárium foglalkozik majd az erőfölény kérdéskörével, illetve a versenypolitika a szabályozott szektorokban témával. A ROK tervezi megrendezni a nemzeti bírónak szóló európai versenyjogi szeminárium harmadik részét is. Két workshopot tervez a CECI országok számára, egyiket energia témakörben. Mint minden évben, így 2007-ben is sor kerül a versenyhatósági vezetők program-megbeszélő találkozójára, valamint két GVH-s munkatársaknak szóló belső képzésre is.

2007 januárjától az érdeklődők információt szerezhetnek a ROK által rendezett eseményekről, a működésről, szervezeti felépítéséről a ROK újonnan nyílt honlapján, melynek címe: www.OECDHungaryCompetitionCentre.org.

Bőséges zsákmány – Mekkora kárt okoznak a kartellek a magyar gazdaságban?

Bevezető

„Barátaink a versenytársaink.
Ellenségeink a vevőink.”

E szavakkal hívta szövetségbe az 1992-től három éven keresztül működő nemzetközi lizin kartell vezetője társait a fogyasztók ellen. A mondat tömören foglalja össze, miért is tekinthetők a kartellek a fogyasztók legádázabb ellenségeinek, és felderítésük miatt egyik legfőbb feladata minden versenyhatóságnak. A kartellező cégek azáltal, hogy felosztják a piacokat vagy megállapodnak az árakban és más értékesítési feltételekben, kiküszöbölik, illetve erősen korlátozzák az egymás közötti versenyt, így képesek egy monopóliumhoz hasonló módon működni, és magasabb árakat diktálni.

A kartellek működése által a fogyasztót közvetlenül és közvetve sokféle kár éri. E károk pontos számszerűsítése az egyes konkrét esetekben nagyon nehéz, ha nem lehetetlen. Nemzetközi tapasztalatokból kiindulva azonban sok száz kartell magatartása alapján képet lehet alkotni arról, hogy vajon mekkora kárt okoztak és okoznak a kartellek együttesen Magyarországon. A külföldi és magyar példában megfigyelt kartell felárak segítségével szemléltethető, hogy nagyságrendileg mennyivel is nőttek a fogyasztók többletkiadásai a kartellek következtében. E cikk néhány ilyen hüvelykujj-szabály segítségével illusztrálja azokat a károkat, melyeket a 2002 óta a GVH által felderített kartellek okoztak a fogyasztóknak.

A kartellek által okozott társadalmi károk ennél valójában jóval nagyobbak. A magasabb ár miatt a piacon kevesebb termék kel el, mint versenykörülmények között, a piacon megszűnő versenynyomás pedig érdektelenné teszi a vállalatokat a termékválaszték bővítésében, és a minőség javításában. Mindazonáltal

az utóbbi tényezők számszerűsítésének nehézsége miatt itt a kartellek számos káros hatása közül csak az árfelhajtó hatást érzékeltetjük.

Egyesült Királyság – Kartell a futball- emléktárgyak piacán

Az Egyesült Királyság versenyhatósága (OFT) számos vállalkozás közötti versenykorlátozó megállapodásra derített fényt a futball emléktárgyak piacán. A kartellező vállalkozások (köztük az Umbro és a Manchester United) megegyeztek, hogy bizonyos minimális áraknál olcsóbban nem adják termékeiket. Az OFT 2003 augusztusában a megállapodást törvénysértőnek nyilvánította és több mint 18 millió font bírságot rótt ki a jogsértő cégekre. Ezt követően az árak 30 százalékos meghaladó mértékben csökkentek, a futball-rajongók nagy örömeire.

Svédország – Aszfaltkartell

A svéd versenyhivatal az aszfaltgyártás piacát vizsgálva több útépítéssel kapcsolatos közbeszerzésre kiterjedő összejátszást tárt fel az aszfaltgyártó cégek között. Az ügy érdekessége, hogy a pályázatokot kiíró svéd közúti hivatal (Vägverket) egyik leányvállalata is részt vett a saját anyavállalata ellen elkövetett összeesküvésben. A svéd versenyhivatal beavatkozásának hatására a közbeszerzési árak szinte azonnal, közel 20 százalékkal estek.

Mennyivel emelik az árakat a kartellek? – Elméleti háttér

A kérdés megválaszolásához alapjában véve mindössze két információra van szükségünk: a kartell árra, és a versenyárra. Ezeket összehasonlítva meghatározható a verseny korlátozására visszavezethető áremelés nagysága, azaz a kartell felár. A kartellek által okozott kár meghatározásának legnagyobb problémája azonban éppen abban rejlik, hogy míg a kartell működése során fennálló magas ár nagyon is jól érzékelhető, a versenyárra nézve általában nincs információ. A fő kérdés itt tehát így hangzik: ha lett volna verseny, vajon hogyan alakult volna az ár? Az ismeretlen versenyárat a gyakorlatban többféle módon közelítik meg, mindegyiknek megvan a maga előnye és hátránya.

Egy ilyen módszer lehet a kartell fennállása alatti átlagár összehasonlítása azzal az átlagos versenyárral, amely a kartell létrejötte előtt vagy megszűnése után volt tapasztalható a piacon. Egy másik eljárás szerint a kutató olyan, a kartell által dominált piachoz hasonló piacokról gyűjt adatokat, melyeken feltételezhetően érdemi verseny folyik. Ilyen hasonló piacok lehetnek lokális kartellek esetén például más földrajzi egységek piaci. Egy harmadik megoldás az ár alapjául szolgáló költségek és az érintett piacon működő vállalatok által alkalmazott árrések vizsgálata. Végül pedig, újabban az egyre részletesebb rendelkezésre álló adatok segítségével ökonometriai modellezéssel is megkísérrelhető a kartellek által okozott felár becslése.

Kartell felár a szakirodalomban

A kartellekkel foglalkozó szakirodalomban a kartellek által okozott kárt legalább az értékesítési ár **10 százaléka** teszik. Mind az amerikai és a brit versenyhatóságok e 10 százalékos szabály alapján közelítik a kartellek által okozott áremelést, ugyanakkor elismerik, hogy ez nagyon konzervatív becslésnek tekinthető. Az üzleti életben megfigyelt kartellek ennél jellemzően jóval magasabbra emelték az árakat.

Ezek a kartellek olyan piacokat érintettek, mint az autópálya- és csatornaépítés, az iskolatej, a fagyasztott hal és különböző vegyipari termékek piaca. Ezekben az ügyekben a kartellek átlagosan 21 százalékos felárat alkalmaztak, míg a tipikus felár 18 százalék volt.

A kartellek által kikényszerített felárakkal kapcsolatos talán **legátgöbbs tanulmány** John M. Connor, a Purdue Egyetem professzorának nevéhez fűződik. A szerző 1770-ig visszamenőleg minden korábban meg-

hogy a tipikusnak mondható kartell felár a feltételezett versenyárhoz képest **25 százalék**, míg az átlagos felár **49 százalék**. A vizsgált több mint 600 kartell közel harmada a verseny mellett tapasztalható árnál átlagosan 20-40 százalékkal magasabb áron adta termékét. A kartellek összesen csupán mintegy ötöde emelte az árat 10 százaléknál alacsonyabb mértékben a versenyár fölé, míg majdnem ugyanekkora hányaduk 60 százaléknál is magasabb felárat alkalmazott.

A kartell felárakkal kapcsolatos tanulmányok

Connor, John M. (2005): Price-Fixing Overcharges: Legal and Economic Evidence, Purdue University Staff Paper No. 04-17

Griffin, James M. (1989): Previous Cartel Experience: Any Lessons for OPEC?, in Lawrence R. Klein & J. Marquez, Economics in Theory and Practice: An Eclectic Approach, Kluwer Academic

Levenstein, Margaret & Valerie Suslow (2002): What Determines Cartel Success? Working Paper 02-001 University of Michigan Business School (January 2002).

OECD (2003): Hard Core Cartels – Recent Progress and Challenges Ahead, Organisation for Economic Co-Operation and Development

Posner, Richard A. (2001): Antitrust Law: (Second Edition). Chicago: University of Chicago Press

Werden, Gregory J. (2003): The Effect of Antitrust Policy on Consumer Welfare: What Crandall and Winston Overlook, EAG 03-2. Washington, DC: Economic Analysis Group, Antitrust Division, U.S. Department of Justice (January 2003).

Kutatás	Kartellek száma	Átlagos felár (%)	Tipikus felár (%)
1 Posner (2001)	12	49	38
2 Levenstein és Suslow (2002)	22	43	25
3 Werden (2003)	13	21	18
4 Griffin (1989) *	54	46	44
5 OECD (2003) **	38	16	13
6 Connor (2005)	674	49	25

* A felár 38 nem államilag működtetett kartellre vonatkozik
 ** A felár 12 kartell esetében volt információ

Connor (2005) alapján

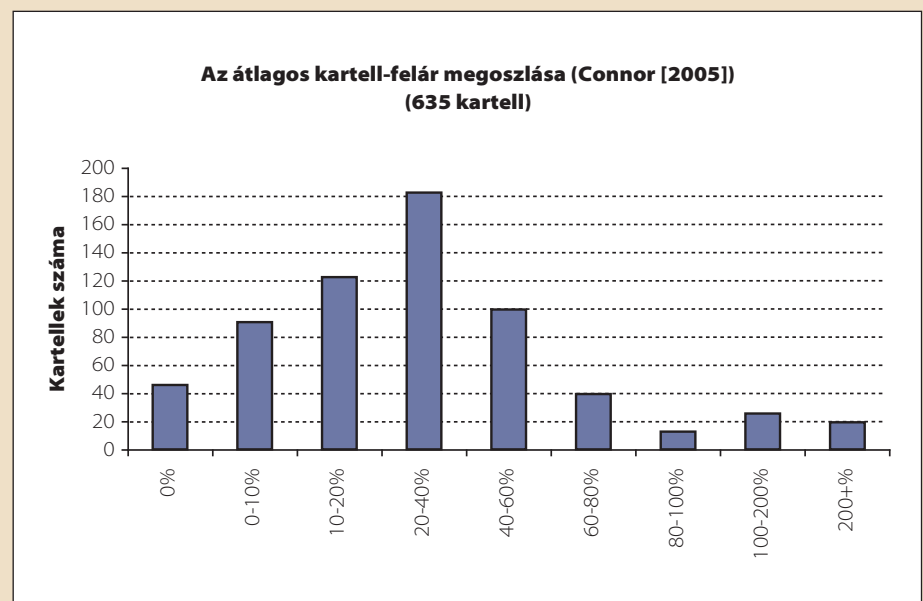
Valerie Suslow és Margaret Levenstein 2002-es tanulmányukban több, az első világháborút követően működő kartellt vizsgált, az e kartellek fennállásának idejét, stabilitását és jövedelmezőségét befolyásoló tényezőkre koncentrálna. Az általuk említett esetekben alkalmazott átlagos felár 43 százalék, a tipikus felár pedig 25 százalék. Ezek messze meghaladják a brit és amerikai versenyhatóságok által feltételezett 10 százalékos felárat.

lent, fellelhető angol nyelvű szakirodalmi forrást, több száz könyvet és folyóiratot, amerikai és más országok bíróságainak és versenyhatóságainak döntéseit tekintette át, bizonyítékokat keresve arra, hogy a kartellek átlagosan milyen mértékben emelték az árakat. Összesen 674, a vizsgált több mint kétszáz év során működő kartell kapcsolatban talált az átlagos kartell felárra vonatkozó információt. Úgy találta,

Az OECD a kartellek elleni küzdelemről szóló, 2003-ban kiadott jelentésében 38 nemzetközi kartell esetet sorol fel, feltüntetve a jogsértés által érintett termékforgalmat, a bírság nagyságát, és egyes esetekben az ismertté vált vagy becsült felárakat is. A kartellek ár-emelésének mértékére tizenkét esetben volt információ. Ezek alapján az átlagos felár 16 százalék, míg a tipikusnak mondható felár 13 százalék.

Gregory Werden, az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériumának (DoJ) közgazdasági szakértője 2003-ban megjelent tanulmányában tizenhárom olyan kartell esetet idéz, ahol volt információ a kartell felár nézve.

Az átlagos kartell-felár megoszlása (Connor [2005]) (635 kartell)

A Magyarországon felderített kartellek által okozott károk

A nemzetközi példák alapján elmondható, hogy a kartellek 10 százalékkal színte biztosan emelik az árakat, sőt 49 százalékos áremelő hatással is reálisan számolhatunk – több kutatás ilyen magas átlagos áremelő hatást valószínűsít (Kartell felár számítások a szakirodalomban c. keretes írás). Ezekből a tapasztalatokból kiindulva nagyjából megállapíthatók azok a károk, melyeket a GVH által felderített kartellek okoztak a magyar

gazdaságban. Azért is becsülhetjük ilyen módon a károkat, mert a magyarországi kartellek az érintett szektorok, termékek alapján is hasonlóak a külföldi példákhoz. Ráadásul Magyarországon is volt több olyan kartell, ahol a versenytársak egymás közti kommunikációja fényt vetett a kartellár és az önköltség illetve a piaci ár eltérésére – és ezek a felárakösszhangban vannak a nemzetközi tapasztalatokkal. Az autópálya kartellben becsült legalább 28 százalékos, valamint a Paksi Atomerőmű bérszámfejtési rendszerének bevezetésére pályázó cégek közötti megállapodás során tapasztalt

legalább 46 százalékos áremelés ismeretében úgy tűnik, nem elrugaszkodott a GVH által felderített legnagyobb kartellek által okozott kárt a szakirodalom alapján kialakított hüvelykujj-szabály alapján szemléltetni. E magyar példákban a kartellek áremelésének mértéke a szakirodalomban említett 10-49 százalékos kartell felár felső határához áll közelebb. A kartell felár és a releváns forgalom ismeretében kiszámítható az a hozzávetőleges kár, melyet működésükkel e kartellek okoztak a fogyasztóknak.

A jelentősebb leleplezett kartellek Magyarországon (2002-2006)

Ügynév	Érintett forgalom (millió forint, 2006. október)	Tender	A kartell működésének ideje*
1 Paksi Atomerőmű gazdasági rendszerének fejlesztése (Vj 97/2006)	420	Igen	2004
2 Tojáskartell (Vj 199/2005)	12 039	Nem	2002 - 2005
3 Gépjárműjavítók és biztosítók (Vj 51/2005)	177 103	Nem	2000 - 2005
4 Synergon, HP Mo. KFKI, Montana - informatikai kartell (Vj 40/2005)	1 416	Igen	2003
5 Bérszámfejtő rendszer – informatikai kartell (Vj 21/2005)	311	Igen	2004
6 Egyetemek informatikai rendszere (Vj 162/2004)	15 872	Igen	2004
7 AREVA és társai - kapcsoló berendezések (Vj 102/2004)	9 408	Nem	1991 - 2004
8 Kemira-Tessenderlo – takarmányfoszfát (Vj 101/2004)	46 369	Nem	1991 - 2003
9 Grafikusok (Vj 98/2004)	1 150	Nem	1997 - 2005
10 Társasház felújítás (Vj 74/2004)	354	Igen	2002
11 Vidéki útépitők (Vj 56/2004)	29 136	Igen	2001 - 2002
12 Fővárosi útépitők (Vj 25/2004)	14 967	Igen	2001
13 Kaposvári Egyetem épülete (Vj 154/2003)	3 799	Igen	2002
14 Vadhús áregyeztetés (Vj 132/2003)	974	Nem	2000.08.28 - 2003.04.08.
15 Vadászat (Vj 89/2003)	3 221	Nem	2001.06.05 - 2004.02.28.
16 Nyugdíjbiztosító épülete (Vj 28/2003)	5 826	Igen	2002
17 Autópályaépítés kartellben (Vj 27/2003)	157 738	Igen	2002
18 Bartók Béla út felújítása (Vj 138/2002)	13 362	Igen	2002
19 Budapesti taxitársaságok (Vj 114/2002)	3 356	Nem	2002.06.01 - 2002.07.31.
20 Eredetvizsgálat (Vj 72/2002)	2 599	Nem	1999.03.12 - 2003.04.14.
Összesen	499 420		

*Tenderen történő kartellezésnél a feltüntetett dátum a tender idejét jelöli

Magyar kartell felárak – Ha lett volna árinformáció

A magyar kartellügyeket vizsgálva két esetben a vállalati dokumentumok utalhatnak a hipotetikus versenyár szintjére, amivel össze tudjuk vetni a kialakuló kartellárat.

Autópálya kartell

Az egyik ilyen ügy a GVH történetének legnagyobb bírságát eredménye-

ző **autópálya kartell**. A GVH 2003 februárjában eljárást indított a Nemzeti Autópálya Rt. által az M7 balatonszárszói, az M3 görbeházai és az M7-M70 Becsehely és Letenye közötti szakaszának megépítésére 2002 augusztusában kiírt, nyílt, előminősítéses közbeszerzési pályázaton induló vállalkozások ellen. A versenyhivatal valószínűsítette, hogy a pályázók összehangolták ajánlataikat, és felosztották egymás között az összesen mintegy 60

km-es szakasz megépítését. A GVH a vállalatoknál tartott helyszíni vizsgálat során több olyan dokumentumot is lefoglalt, mely alapján megállapítható volt a jogsértés. A Strabag Rt. egyik vezetőjétől lefoglalt feljegyzés utalt olyan „költség alapú árakra”, melyek az ügyben iránymutatásként szolgálhatnak a versenyárra nézve. A feljegyzés szerint a „költség alapú” ár 90 milliárd forint lett volna, amihez tökéletes verseny esetén elvileg a piaci ár is tartana.

Ha az önköltségekre az építőipari vállalatok 2002-es átlagos haszonkulcsának (5,2 százalék) megfelelő profitot is rászámítunk, és ezt versenyárnak tekintjük, elmondható, hogy az útszakaszok megépítése verseny mellett kb. 94-95 milliárd forintból megvalósítható lett volna. Még ha nagyvonalúan e haszonkulcs kétszereséből indulunk is ki, a projekt 100 milliárd forintból kivitelezhető lett volna. A kartell ennél **28 százalékkal** magasabb nettó áron, 128 milliárd forintért vállalta a feladatot. Az útépítők e tiltott szövetsége ezzel tehát legalább 28 milliárd forinttal károsította meg közvetlenül a fogyasztókat. Ez az összeg nagyobb, mint Pécs éves költségvetése.

Paksi Atomerőmű bérszámfejtési rendszere – 46 százalékos áremelés

Két informatikai vállalkozás, az SAP és Synergon versenykorlátozó megállapodásában szintén volt utalás a versenyárra. A Paksi Atomerőmű Rt. 2004 áprilisában írt ki pályázatot a bérszámfejtési rendszerével kapcsolatos informatikai fejlesztésekre. A GVH vizsgálata megállapította, hogy a két vállalkozás a tender időszakában tárgyalást folytatott egymással, kölcsönösen megállapodott a tender kapcsán egymás szerepéről, és összehangolták ajánlataikat. Ilyen körülmények között a tenderen győztes SAP 365 millió forintért nyerte el a szolgáltatás nyújtásának jogát. A versenyhivatal hozzájutott az egyik érintett vállalkozás egy munkatársának üzenetéhez,

mely így szólt: „A projekt normál áron 200-250 millióból is megcsinálható. A szerződéses ár 360 millió körül van, ami elég jelentős extraprofit [...]”

Bár a „normál ár” ebben az esetben nem feltétlenül azonos a közgazdasági értelemben vett versenyárral, az üzenet mégis jól mutatja a kartell ár-emelésének nagyságrendjét. Még ha a „normál ár” felső határát, a 250 millió forintot tekintjük is versenyárnak, a kartell-ár ezt is 46 százalékkal, 115 millió forinttal haladta meg. A fogyasztókat ért kár nagyságrendjét szemléltetni, hogy ez az összeg elegendő lett volna tizenöt-húsz faluban a teljeskörű internet hozzáférést lehetővé tevő WiFi átjátszó torony kiépítésére, vagy akár hét-nyolcszáz új számítógép beszerzésére is, amiből jó néhány iskola számítógép-parkját ki lehetett volna alakítani.

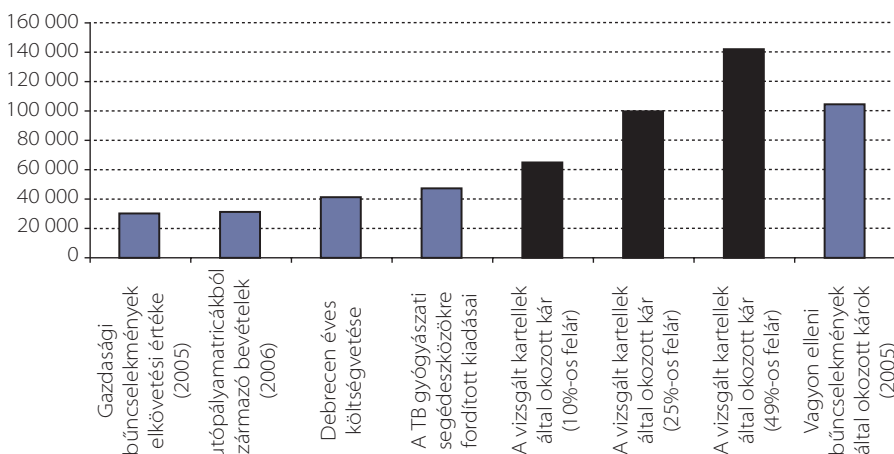
Azokban az ügyekben, ahol a rendelkezésre álló információk alapján közelebbi becslés adható a felárra nézve, a kár számításához ezt vettük alapul (lásd: Magyar kartell felárak – Ha lett volna árinformáció). A GVH által 2002-t követően felderített húsz legnagyobb kartell a legóvatosabb becslés szerint is – 10 százalékos felárral számítva – reálértékben mintegy **64 milliárd** forinttal rövidítette meg a fogyasztókat. Abban az esetben, ha a Connor által megfigyelt

magasabb – 49 százalékos – átlag felárát tekintjük mérvadónak, az okozott kár reálértéke meghaladja a **142 milliárd** forintot. A középutas 25 százalékos felárral számolt kár **100 milliárd** forint. Ha ez utóbbit a magyar lakosság egészére vetítjük, elmondható, hogy az elmúlt öt évben felderített kartellek minden magyar állampolgárt fejenként mintegy **10 ezer** forinttal károsítottak meg. Az évek során a kár még a legalacsonyabb felárral számítva is több mint kétszer

akkora, mint a 2005-ben Magyarországon ismerté vált gazdasági bűncselekmények elkövetési értéke összesen. A vizsgált öt év során felderített legnagyobb kartellek által okozott károk nagyságrendjét mutatja, hogy még abban az esetben is, ha csak a legalacsonyabb felárral számított 64 milliárdos kárt fogadjuk el, ennyi pénzből közel 40 évig lehetne működtetni a versenyhivaltal a mai költségvetése mellett.

Az itt felsorolt ügyeken belül az építőipari közbeszerzések súlyát mutatja, hogy hét út- és épületépítéssel kapcsolatos tenderen történő összejátszás adja a vizsgált kartellek által érintett forgalom majdnem felét. A közbeszerzési tenderen létrehozott kartelleket az uniós és a magyar versenyjog különösen súlyos jogsértésnek minősíti, hiszen itt – közpénzekekről lévén szó – a kartellek az összes adófizetőt megkárosítják.

A Magyarországon felderített legnagyobb kartellek által okozott kár nagyságrendje (millió Ft, 2006 október)

Autópályák negyven százalékkal olcsóbban?

Az M7-es autópálya Balatonkeresztúr és Nagykanizsa közötti szakaszának megépítésére kiírt közbeszerzési eljárás jól illusztrálja a verseny fontosságát. A korábbi autópálya építési pályázati rendszer megváltoztatása soha nem látott versenyt, és ez által alacsonyabb árat eredményezett.

A 2000-es évek elején mindig ugyanazon, monopolhelyzetben lévő állami konzorcium kapott megbízást autópálya építésre, gyakorlatilag nem volt verseny az autópálya építés piacán. 2002 után ugyan megindult az autópálya építésre képes cégek versenyeztetése, de a tendereken résztvevő cégek sokszor kartell-megállapodásokkal küszöbölték ki a versenyt, és ahelyett hogy egymásnál kedvezőbb feltételeket kínáltak volna, inkább felosztották egymás között a feladatokat és emelték áraikat. A GVH több esetben is eljárást indított, csak 2004-ben öt, az építőipari közbeszerzéssel kapcsolatos kartellügyben hozott döntést a Versenytanács.

Az M7-es autópálya utolsó szakaszának megépítésére kiírt pályázatában a tendert kiíró Nemzeti Autópálya Zrt. jelentősen változtatott a pályázat feltételein a korábbi gyakorlathoz képest. A részvételt korlátozó előírások eltörlése illetve megváltoztatása növelte a tenderen ringbe szállók számát. Az így élesedő verseny hatására a kivitelezési ár a 2000 óta kiírt tendereken tapasztalt árhoz képest lefelé mozdult: a győztes pályázó minden várakozást és korábbi árat „alulmúlva”,

43,8 milliárd forintért vállalta az útszakasz megépítését. A médiában a gazdasági miniszter ezzel kapcsolatban a korábbi autópálya építések árához képest 40 százalékos árcsökkenésről számolt be. Az erősebb verseny és a műszaki feltételek könnyítése által külön-külön gyakorolt hatást nem ismerve elmondható, hogy a magyar állam e két tényezővel összességében mintegy **30 milliárd** forintot spórolt meg az M7-es autópálya utolsó szakaszának megépítésén. Ez az összeg körülbelül akkora, mint amennyi bevétel az autópályadíjakból egy év alatt befolyik a költségvetésbe. Az M7-es Balatonkeresztúr-Nagykanizsa szakaszát nem számítva a 2000 óta épített autópályák mai áron összesen mintegy ezermilliárd forintba kerültek. Ha ehhez képest minden építkezés valóban 40 százalékkal olcsóbban is megvalósulhatott volna, az 400 milliárd forint megtakarítást jelenthetett volna az államnak.

Ha az autópálya kartell esetében becsült 28 százalékos árkülönbséget (Magyar kartell felárak c. keretes írás) vetítjük ki a 2000 óta épült autópályákra, elmondható, hogy ezeken az építkezéseken az állam verseny mellett közel **220 milliárd** forintot spórolhatott volna meg. Ebből az összegből az M7-es utolsó szakaszának kilométerárát alapul véve akár további 180 km autópálya is épülhetett volna. Vagy, ha ezt az összeget kerékpárutak kiépítésére fordítanánk, mintegy 11 ezer kilométer kerékpárút épülhetne. Ez a jelenleginél közel hatszor kiterjedtebb hálózatot eredményezne Magyarországon.

A GVH által felderített kartellek valószínűleg csupán a jéghegy csúcsát képezik, a brit versenyhatóság becslése szerint például a kartelleknek évente csupán körülbelül 15 százalékára derül fény. Ezt a felderítési arányt és a legnagyobb hazai kartellek ismert működési idejét alapul véve az **összes működő kartell** által okozott társadalmi kár az itt vizsgált kartellek által okozott 64 - 142 milliárdos kárnak többszörösére is rúghat, és elérheti a **160 - 356 milliárd** forintot. Ez a magyar GDP 0,7 - 1,6 százalékának felel meg.

Összefoglalás

E példák és egyszerű számítások célja a kartellek által okozott társadalmi károk nagyságrendjének érzékeltetése. A GVH által felderített legnagyobb kartellek még a legóvatosabb becslés szerint is több mint 64 milliárd forinttal károsították meg a fogyasztókat. Ez az összeg tulajdonképpen a kárra vonatkozó alsó határként értelmezhető, mert számításához – amennyiben nem állt rendelkezésre egyedi becslés – mindössze 10 százalékos áremelésből indultunk ki, míg több száz kartell árazási gyakorlata alapján az átlagos áremelés mértéke ezt messze meghaladja. E becslés továbbá csupán a fogyasztókat a drágulás miatt ért károkat veszi figyelembe, a kartellek számos egyéb káros hatását figyelmen kívül hagyja. Legyen szó tojásról, autóiskolai óráról, grafikai szolgáltatásról vagy éppen autópálya építésről, egyszerű bolti vásárlásról, vagy közbeszerzési eljárásról, a kartellek jelen vannak, és az általuk okozott társadalmi kár hatalmas. A versenytársak közötti összejátszás a legsúlyosabb versenyjogi sérelemnek minősül, ezek hatékony felderítése és megfelelő büntetése közérdek.

A gépjárműjavítók esete a biztosítókkal

Egyetlen vállalatra mért legnagyobb bírságát 2006 végén szabta ki a GVH: az Allianz Hungáriát 5,3 milliárd Ft-ra büntette. Az ügyben összesen kirótt 6,8 milliárd forintos bírság alig marad el az autópálya kartellben kiszabott 7 milliárdos rekordtól. Az ügyben számos kifogásolt magatartás valósult meg egyszerre, melyek önmagukban is versenykorlátozó hatásúak.

Két nagy biztosítótársaság, az Allianz Hungária és a Generali-Providencia 2003 és 2005 között „ajánlott árakban” – valójában emelt óradíjakban – állapodott meg a hat-hétszáz autóké-

reskedőt magába tömörítő Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetségével (GÉMOSZ). A versenytanács megállapította, hogy a GÉMOSZ – bár társadalmi szervezet – kartellként működött, lehetővé tette tagjai számára az árverseny korlátozását, és a magasabb, egységes árak érvényesítését. Az összehangolt magatartás révén a gépjárműjavítók 2003 és 2005 között évente az inflációt meghaladó, 10 százalékos feletti áremelést sikerült végrehinniük, de tárgyalások folytak háromszor ekkora mértékű óradíjemelésről is.

Az emelt óradíjakat a biztosító társaságok annak fejében voltak hajlandóak elfogadni, hogy a gépjárműjavítók ezt számukra új biztosítási szerződések megkötésével ellentételezik, és össze-

hangolták a gépjárműjavítóknak fizetett óradíj szintjét a javítók biztosításértékesítésben elért teljesítményével. A piacon lévő többi biztosító szintén a mesterségesen magas javítási árakat volt kénytelen fizetni a gépjárműjavítóknak, míg számukra a gépjárműre szóló biztosítás értékesítésének e csatornája zárva maradt. A két biztosító nem egymással kartellezett, hanem a gépjárműjavítók árkartelljére rábólintva próbálta meg korlátozni a versenyt a gépjármű biztosítások piacán.

A GVH a versenykorlátozó megállapodásokban részt vevő biztosítókra, márkakereskedőkre és a közvetítő – a biztosítási piac működtetésében kulcsszerepet játszó – biztosítási alkuszokra rótt ki bírságot.

Megéri kartellezni?

„A döntés súlyos érvágás a [...] cég számára. A vállalaton belül most megindult az eljárás, s az áregyeztetésben vétkes menedzserek számíthatnak a felelősségre vonásra.”

Népszabadság, 2006. november 30:
Lecsaptak a kartellező cégekre (a szlovák versenyhivatal egy közbeszerzési kartell marasztaló döntéséről)

„Az éró tolerancia elvét fogom követni rendületlenül mindazokkal szemben, akik kartelleznek.”

Neelie Kroes, az Európai Bizottság versenyjogi biztosa

A kartellben való részvétel a fogyasztók rovására jelentős előnyöket kínál a vállalkozások számára (Bőséges zsákmány c. írás). Ezért lépnek fel a versenyhatóságok egyre keményebb eszközökkel a kartellek felderítése és felszámolása érdekében. Így aztán, ha a kartellre fény derül, a résztvevő vállalatoknak és vezetőiknek komoly negatív következményekkel kell számolniuk.

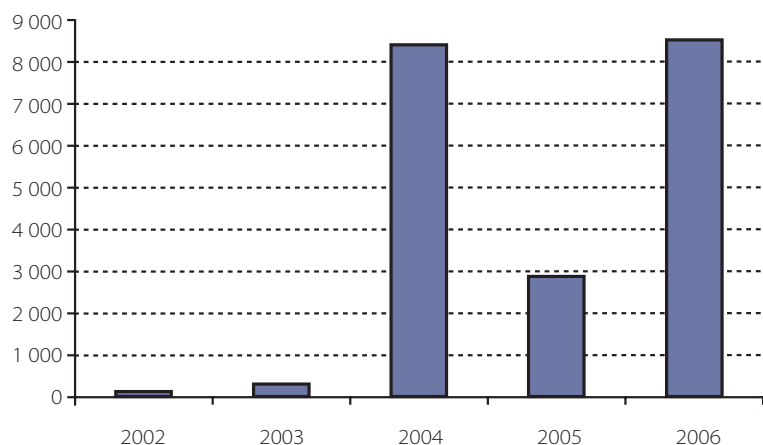
A kartell egyik legsúlyosabb következménye a **negatív publicitás**, ami abból fakad, hogy a kartell kapcsán a vállalat neve negatív kontextusban forog. Ez

romba döntheti évek PR erőfeszítéseit, és hosszabb időre nyomot hagy a vállalat imázsán. (2002 óta a Népszabadság harmincnél több, a Figyelő közel húsz esetben írt a GVH által felfedett kartellekről.)

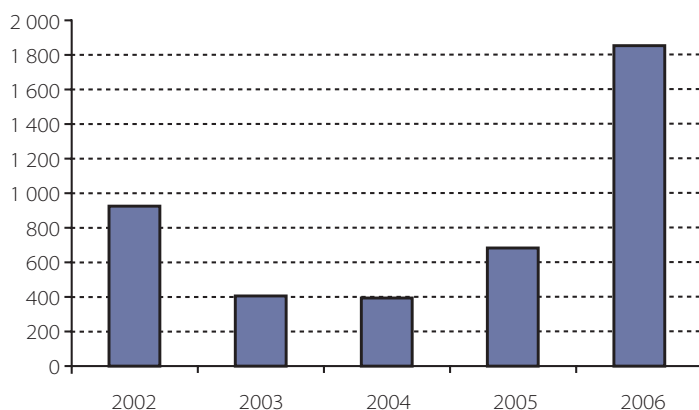
A kartellezés a legsúlyosabb versenyjogi jogsértés, az ilyenben vétkes vállalkozást a GVH ennek megfelelően komoly **pénzbírsággal** bünteti. 2002 és 2006 között 20,2 milliárd forint nominálértékű bírságot vetett ki, és volt olyan vállalkozás, amely egy ügyben 5,3 milliárd forintos bírságot kapott.

A kartell által megkárosított vevők a kartellező vállalkozás ellen **kártérítési pert** indíthatnak polgári jogi eljárásban. Az ilyen perekben kikényszerített kártérítések a versenyhatóság által kivetett bírságot is jóval meghaladhatják. A kilencvenes évek végéig működő, a nemzetközi vitaminpiacot irányító vitamin-kartell esetében például az USA egyik versenyhatóságaként eljáró Igazságügy Minisztérium 900 millió dolláros bírságot vetett ki, a bíróságok pedig magán kártérítési perekben további egymilliárd dollárt ítétek meg a károsultaknak.

Gazdasági Versenyhivatal által kivetett kartellbírság, millió forint

Európai Bizottság által kivetett kartellbírság, millió euró

A közbeszerzési és koncessziós eljárásokon kartellező vállalkozással szemben egyéb szankciók alkalmazására is van mód. Ilyenek többek között a **közbeszerzési eljárásból való kizárás**, vagy az önkormányzati, **állami és európai uniós támogatásokban való részesülés megtiltása**. Nemcsak a kartellező vállalkozás, de az azt képviselő, kartell-megállapodást kötő üzletember is büntethető: a kartellezést 2005. szeptembere óta a bíróság **öt évig terjedő szabadságvesztéssel** sújthatja, ami aligha lesz a vezetői önéletrajz legfényesebb eleme. A kartell tulajdonképpen meglopja a fogyasztókat, nem véletlen, hogy az egyik leglátogatottabb angol nyelvű katolikus honlapon az árrögzítés is szerepel a *Ne lovj!* címszó alatt a halálos bűnöket felsoroló listán.

Amennyiben egy kartell nem csak Magyarországra terjed ki, vagy ha hatása, például az áremelkedés nem csak Magyarországot érinti, a külföldi piacokra gyakorolt hatás tekintetében az **adott ország versenyhatósága**, illetve az **Európai Bizottság Verseny Főigazgatósága** (DG COMP) is **büntethet**, saját szabályai szerint. A 2004-ben kinevezett új versenyjogi biztos, Neelie Kroes egyik fő célkitűzése a kartellek elleni harc erősítése, ami 2006-ban már látványos eredményeket hozott. Az Európai Bizottság hagyományosan komoly bírságokkal sújta a kartelleket, a bírságolási politika 2006-os szigorítása pedig további bírságnövekedést vetít előre. A bíróság a kartellező vállalkozásoknak a kartell által érintett termékekkel bonyolított éves

forgalmának immár 30%-a is lehet, szorozva a jogsértés éveinek számával, és tovább emelve ha visszaeséről van szó. Az USA-ban rendszeres a büntetőjogi szankciók, a börtönbüntetések kirovása.

Ráadásul nem csak hogy jelentős kárral jár, ha bebizonyosodik egy cég kartellben való részvétele, de **nem is csak saját ügyességén múlik, hogy elkerüli-e a felfedezést** és a felelősségre vonást. **Nem bízhat meg kartelltársai sem:** azok is ösztönözve vannak, hogy a kartellról elsőként szolgáltatassanak információkat a versenyhivatalnak, mentesülve ezáltal a bírságtól amit viszont a többiekre kirovának – ezáltal versenyelőnyre is szert téve – és ott hagyva a kartelltársakat a slamasztikában. Számos esetben pedig az elégedetlen, esetleg a cégtől már eltávozott **munkatársak bosszúja** okozta a kartellek bukását.

A fentieknek megfelelően kartellezni utólag nagyon drágának bizonyulhat a cég és tisztviselői számára, és nagyon nagy kockázatot vállal, aki belevág. Ha pedig egy cég már elkövette a hibát és részt vesz egy kartellben, érdemes fontolóra vennie, hogy a kartellról a GVH-nak (illetve az Európai Bizottságnak) információkat szolgáltatva mérsékelheti a leleplezéssel járó számos negatív gazdasági következményt. A felelős tisztviselő vallomásával pedig elkerülheti a büntetőjogi szankciókat.

Mi a kartell?

A kartell olyan versenytárs vállalatok közötti titkos, kifejezetten versenyellenes szövetség, mely a piacok felosztásával, a termelés korlátozásával, az árak meghatározásával korlátozza a versenyt. Némely más nem tisztán versenykorlátozó együttműködéssel ellentétben a kartelleknek semmiféle előnyös hatása nincs a fogyasztókra nézve, így a kartell-megállapodások megkötése tilos, sőt, azok a legszigorúbb versenyjogi jogsértésnek minősülnek.

Kartellnek minősül, ha versenytársak a **piac valamilyen kritérium alapján történő felosztásáról** állapod-

nak meg, történjen ez akár földrajzi terület, idő, termék vagy meghatározott ügyfélkör szerint. Szintén kartellnek számít, ha a vállalkozások a **megtermelt/értékesített mennyiségben vagy kapacitásaikban, illetve ezek korlátozásában** állapodnak meg. Tilalmas továbbá az **árakban megállapodni**. Ez akkor valósul meg, ha a versenytársak rögzítik árait, vagy az ár egyes elemeit, ha minimális árakat vagy standard árszámítási képletet határoznak meg, ha döntenek a különböző termékek közötti alkalmazandó árkülönbségekről, ha egységesítik vagy éppen megszüntetik az árkedvezményeket. Kartellnek minősül a reklámozást megtiltó megállapodás is.

A **versenytárgyalásokon való kartellezés** a kartellek egyik jellegzetes fajtája. Ilyenkor a pályázók általában előzetesen megállapodnak arról, hogy ki nyeri magas áron a tendert, míg a többiek nem pályáznak, eleve versenyképtelen ajánlatokat adnak be, esetleg visszavonják ajánlataikat.

Szintén kartellnek minősül, tehát szigorúan tilalmas magatartás a **kollektív bojkott**. Erről akkor van szó, ha a versenytársak összehangolják magatartásukat és nem, vagy csak bizonyos feltételekkel kötnek üzleti megállapodást egy személlyel, vállalkozással vagy ezek egy csoportjával. A bojkott célja más vállalkozások ellehetetlenítése és kizorítása a piacról vagy magasabb árak érvényesítése.

Hogyan ismerjük fel a kartellt?

A kartellek képesek magasabb árakat diktálni, ami jelentős károkat okoz vásárlóiknak. E vásárlók lehetnek végfogyasztók, de gyakran maguk is vállalatok, vagy az állam pénzét költő intézmények, amelyek beszerzéseik révén kerülnek szembe szállítói jogellenes szövetségével. A GVH mindent megtesz a kartellek felderítése érdekében, és szigorúan bünteti a kartellezőket. A kartellek felszámolásához bizonyítani kell a kartell létét, amihez jelentős segítséget jelentenek a vevőktől kapott információk. Kellő odafigyeléssel maguk a vevők, a beszerzéssel foglalkozó szakemberek felismerhetik a kartellre utaló jeleket, és a GVH értesítésén túl maguk is tehetnek azért, hogy megvédjék magukat a kartellező eladóktól. Ehhez azonban először fel kell ismerniük, hogy egy kartellel állnak szemben. Ehhez szolgál segítségként az alábbi – korántsem teljes – lista, mely néhány olyan jelre hívja fel a figyelmet, mely a versenytárgyalásokon előforduló kartellekre utalhat.

Általában

Alapjában véve minden a versenyző vállalatoktól várható ajánlattételtől, piaci viselkedéstől eltérő magatartás és arra utaló jel gyanús. Ilyenek többek között a következők:

- Jelentősen esik az ár, amikor egy új illetve ritkán ajánlatot tevő (de a többi szereplőhöz hasonló) vállalat is megjelenik.
- Egy vállalat jelentősen eltérő ajánlatokat ad különböző esetekben, annak ellenére hogy a költségek nagyjából hasonlóak
- Árazonosság, így különösen: hosszabb ideig változatlan árak, vagy korábbi változó árak után kialakuló árstabilitás.
- Jelentős áremelkedés, pedig költségváltozás nem indokolná.
- Az előállított termékmennyiség csökken, pedig a kereslet erős.
- A kedvezmények hirtelen megszűntetése.
- A piaci szereplők versenytársaikhoz igazítják, egységesítik az értékesítési feltételeket.
- Információ arról, hogy egyes versenyzők találkoztak, egyeztettek.

• Helyi és messzebről szállító vállalkozások ugyanakkora szállítási költséget számolnak el, vagy ugyanolyan módon számítják a szállítási költségeket.

Versenytárgyalásoknál a fentiekén túl

- A szokásosnál jóval kevesebb ajánlattevő tesz ajánlatot.
- Egy vagy több vállalat visszavonja az ajánlatát (vagy a döntés felülvizsgálatára vonatkozó kérelmét), majd a győztes alvállalkozóként bevonja őket a projektbe.
- Az ajánlatok formája, külalakja, a bennük lévő hibák (betűhibák, tartalmi hibák) hasonlóak.
- Egyes ajánlattevők teljesen egyforma, részleteiben is azonos árakat jelölnek meg.
- Ugyanazok a mellékek, mellékletek, igazolások hiányoznak az ajánlatokból.
- Számottevő különbség van a legalacsonyabb ár és a többi árajánlat között.
- Az egyik ajánlattevő bizonyos ismereteket árul el a tenderbontás előtt versenytársa(i) pályázatáról.
- Körbenyerés: majdnem ugyanazok a szereplők vesznek részt több versenytárgyaláson, és mintha mindig más nyerne.
- A tendergyőztes bevonja a sikertelen ajánlatot adó vállalatokat vagy egy részüket alvállalkozóként.
- A tendergyőztes hirtelen eláll a szerződéskötéstől, arra kényszerítve a kiíró, hogy a második legjobbal szerződjön.
- Egymást követő pályázatokon ugyanaz a vállalat nyer, miközben majdnem ugyanazon versenytársak sikertelen ajánlatokat tesznek.

Mindezen jelenségek természetesen csak utalhatnak kartellre, de nem feltétlenül jelentik, hogy létezik is kartell.

A kartellek felismerése és leleplezése közérdek. Más versenyhatóságokhoz hasonlóan a GVH Az ajánlattevők versenytárgyaláson való összejárásának és annak gyanút keltő jelei címmel külön kiadványt is közzétett, hogy segítse a beszerzéssel foglalkozó szakembereket a kartellek felismerésében. A versenytársak közötti összejárás elősegítő

tényezőkkel és a kartellek működésére utaló jelekkel kapcsolatban sok részletet tartalmazó füzet elérhető a GVH honlapján és ügyfélszolgálatán.

Mi a teendő?

Gyanú esetén a vevők maguk is felléphetnek a kartellekkel szemben, reagálhatnak a tisztességtelen ajánlatra, ezzel alacsonyabb árakat érhetnek el. Amennyiben egy versenytárgyalás során merül fel a kartell gyanúja, hirdethetnek új eljárást, melyen a kartellból kimaradt szállítókat is pályázat beadására ösztönözhetik. Lehetőség van arra is, hogy aki a kartell működése által sérelmet vagy kárt szenvedett, bíróság előtt érvenyesítse kártérítési igényét. A versenyjogi szabályokba ütköző szerződések semmisnek minősülnek, polgári perben tehát kikényszeríthetők ennek jogkövetkezményei is.

A kartellre utaló jeleket, bizonyítékokat a GVH-hoz eljuttatva a bejelentők nagyban segíthetik a hivatal fellépését. A GVH-nak megvannak az eszközei a kartell felszámolására, bírságot vehet ki, vagy más szankciókat alkalmazhat. Amennyiben a versenyzők összejárásának gyanúja felmerül, jelezhetik ezt, illetve információt kérhetnek a versenyhivatal Kartell Irodájánál. Az iroda munkatársai ezt követően kapcsolatba lépnek a bejelentővel, és döntenek az eljárás indításáról.

Utolsó esély a gyorsaknak

A versenykorlátozó megállapodásban résztvevő vállalkozások számára a Gazdasági Versenyhivatal által alkalmazott engedékenységi politika lehetőséget nyújt a büntetés részleges, vagy akár teljes elengedésére. E politika lényege, hogy a GVH a titkos megállapodás azon résztvevőit, melyek hajlandóak részvételüket megszüntetni, és a kartell létezéséről és működéséről a GVH számára információval szolgálni, a bírság részleges vagy teljes elengedésével jutalmazza. Az engedékenység szó hallatán sokak arra gondolhatnak, hogy a GVH megbocsát a bűnbánóknak, ez azonban tévedés. A versenyhivatal a bírság elengedésével nem méltányosságot vagy kegyelmet gyakorol. Az engedékenységi politika nem egyéb, mint eszköz a kartell megállapodásokra jellemző hallgatás megtörésére azáltal, hogy a résztvevőket érdekeltté teszi a hatósággal történő együttműködésben. A GVH célja a jogsértések minél szélesebb körű feltárása és az elkövetők szigorú megbüntetése. Az engedékenységi politika is e célt szolgálja azzal, hogy a kartellekre jellemző belső feszültségeket tudatosan használja ki: bizalmatlanságot gerjeszt a kartelltagok között.

A bírság teljes elengedése és a bírságösszeg csökkentése

Egy kartellben résztvevő vállalkozás akkor folyamodhat a bírságösszeg teljes elengedéséért, ha **elsőként** szolgáltat olyan érdemi információkat a GVH számá-

ra még ismeretlen kartellről, amelyek alapján a hivatal vizsgálatot tud indítani. A bírság teljes összege akkor is elengedhető, ha a kartellben résztvevő vállalkozás egy már megindított eljárásban **elsőként** hoz a GVH tudomására a jogsértés megállapítása szempontjából döntő fontosságú bizonyítékokat és információkat, feltéve, hogy a benyújtás időpontjában a GVH még nem rendelkezett a jogsértés bizonyításához elegendő információval. Az első bejelentő a versenyjogi felelősségre vonáson túl az esetleges büntetőjogi szankcióktól is mentesül.

Bírságcsökkentésben akkor részesülhet egy kartellben résztvevő vállalkozás, ha ugyan nem elsőként bocsát döntő fontosságú bizonyítékokat a GVH rendelkezésére, de olyan információkkal szolgál, melyek **egyértelműen több-letértékűek** a már a GVH birtokában lévő bizonyítékokhoz képest. Ez a gyakorlatban alapvetően olyan írásos, bizonyító erejű dokumentumokat jelent, amelyek segítségével a tényállás lényegesen jobban tárható fel. Amennyiben a benyújtott bizonyítékok megfelelnek e feltételnek, a kartell leleplezését követően a GVH-t elsőként érdemi információkhoz juttató vállalkozás számára a bírságcsökkentés mértéke 30-50 százalékos, a második vállalkozás esetén 20-30 százalékos, a további vállalkozások esetén pedig legfeljebb 20 százalékos.

Ezek az engedmények – tekintettel a jelentős bírságösszegekre – abszolút

számokban mérve is tetemesek. A bíróság teljes vagy részleges elengedésének további feltétele ugyanakkor, hogy a vállalkozás a bizonyítékok átadása után azonnal megszünteti tevékenységét a kartellben, az eljárás során pedig folyamatosan és teljes körűen együttműködik a GVH-val. A bíróság csak akkor engedhető el, ha a kartellező vállalat nem végzett olyan tevékenységet, amellyel másokat a jogsértésben való részvételre és a kartell működtetésére kényszerített, vagyis a „főkolomposok” semmiképpen sem mentesülhetnek a következmények alól.

A hallgatás fala: nyer, aki megtöri

Az eddig leleplezett egyik legnagyobb nemzetközi kartell, az 1989 és 1999 fennálló vitamin-összeesküvés jól szemlélteti, hogyan is működik az engedékenységi politika, és mennyit is nyerhet az időben eszmélő és a kartellről információt szolgáltató vállalkozás. Tizenhárom vitamin előállító cég az Európai Unióban összesen 790 millió euró bírságot, Ausztráliában 26 millió dollár bírságot és 30 millió dollár kártérítést, az USA-ban pedig közel 900 millió dollár bírságot és több mint egymilliárd dollár kártérítést fizetett, miután egy társuk kilépett a szövetségből, és lebukatta a kartellt. A Roche (svájc), a BASF (német), a Rhone-Poulenc (francia) és számos más nemzetközi vállalkozás közel tíz éven át osztotta fel tudatosan a vitaminok teljes világpiacát. Amikor felmerült a gyanú, hogy esetleg kartell van a vitaminpiacon, a gyártók ezt tagadták – ám egyikük, a Rhone-Poulenc az első bejelentő jogán engedékenységgért folyamodott, és információt szolgáltatott a versenyhatóságoknak. A cég ezzel többszörösen is jól járt. Míg a kartell többi résztvevője több százmillió eurós bírságot fizetett, a francia cég az Egyesült Államokban és Európában is megsústa egy szimbolikus bírsággal.

Magyarországon a Kemira GrowHow és a Tessengerlo csoport 2003-ig tizenhárom éven át vett részt áregyeztető és

A versenytanács által kartellezőkre kiszabott legnagyobb bírságok

Ügynév	Vállalkozás	Nominális bírság (millió forint)
1 Gépjárműjavítók és biztosítók (Vj 51/2005) *	Allianz Hungária	5 319
2 Autópályaépítés kartellben (Vj 27/2003)	Strabag Rt	2 468
3 Autópályaépítés kartellben (Vj 27/2003)	Betonút Rt	2 212
4 Autópályaépítés kartellben (Vj 27/2003)	Hídépítő Rt	1 371
5 Gépjárműjavítók és biztosítók (Vj 51/2005) *	Generali-Providencia	1 046
6 Egyetemek informatikai rendszere (Vj 162/2004)	SAP Mo. Kft.	690
7 Egyetemek informatikai rendszere (Vj 162/2004)	IBM Mo. Kft.	690
8 Autópályaépítés kartellben (Vj 27/2003)	Egút Rt	496
9 Autópályaépítés kartellben (Vj 27/2003)	Debmüt Rt	496
10 AREVA és társai - kapcsoló berendezések (Vj 102/2004)	Alstom	440

* Az ügyben a biztosítók nem egymással kartelleztek, hanem a gépjármű márkakereskedő partnereik kartelljét fogadták el komoly előnyökért cserébe.

piacfelosztó megállapodásban. E két vállalat ezzel szinte teljes mértékben uralta a takarmányfoszfát hazai piacát. A hosszú szövetség a Kemira bejelentésével ért véget. Míg a Tessengerlóra 131 millió forint bírságot rótt ki a versenyta- nács, a megállapodást bejelentő Kemira a bírság egymilliárd forintot meghaladó teljes összege alól mentesült.

A 2002-ben Magyarországon lefűlelt autópályaépítők ezzel szemben nem fordultak engedékenyígi kérelemmel a versenyhivatalhoz. Az eljárás alatt mind- végig kitartottak versenytársaik mellett, a milliárdos ceheet pedig a részvénye- seik voltak kénytelenek megfizetni. A

Hídépítő Rt. közel 1,4 milliárd forintot, a Betonút Rt. mintegy 2,2 milliárd forintot, a legmagasabb bírságot fizető Strabag Rt. pedig közel 2,5 milliárd forintot taka- ríthatott volna meg, ha együttműködik a GVH-val, és elsőként fedi fel a kartellt. A Strabag bírságának nagyságrendjét illusztrálja, hogy amennyiben ezt az összeget a cég – akár egy krimiben – ezer forintos címletekben fizetné be, a bankjegyek hangos végigszámolása egy embernek egy hónapba telne, az évessel és alvással töltött időt nem is számolva.

A kartellból tehát van kiút, de csakis a leggyorsabbak számára. A GVH engedé-

kenységi politikával kapcsolatos tájé- koztatók olvashatók a versenyhivatal honlapján, és kérdésekkel a GVH Kartell Irodájához is lehet fordulni.

Gazdasági Versenyhivatal – Kartell Iroda

1054 Budapest, Alkotmány utca 5.
Levélcím: 1245 Budapest 5. Pf. 1036
Fax: 1 472 8970
Telefon: 1 472 8871, 1 472 8872
Email: kartell@gvh.hu

Fellépés a kartellekkel szemben – Miért és hogyan?

2007. február 16. (péntek)

Délelőtti ülés

09:30-10:00	Regisztráció
10:00-10:20	Megnyitó <i>Gyurcsány Ferenc úr, Magyarország miniszterelnöke</i>
10:20-10:50	A kartellek elleni harc: kiemelkedően fontos európai feladat <i>Mr. Philip Lowe, az Európai Bizottság Versenyjogi Főigazgatóságának főigazgatója</i>
10:50-11:05	Kérdések és válaszok
11:05-11:20	Kávészünet
11:20-11:50	A Gazdasági Versenyhivatal kartellek elleni fellépése <i>Nagy Zoltán úr, a GVH elnöke</i>
11:50-12:20	Kormányzati szerepvállalás: a holland kartellpolitika sikerének kulcsa <i>Mr. Pieter Kalbfleisch, a Holland versenyhatóság vezetője</i>
12:20-12:40	Kérdések és válaszok
12:40-14:00	Ebéd

Délutáni ülés

14:00-14:40	Az Egyesült Államok érett kartellpolitikája <i>Mr. Gerald Masoudi, az amerikai Igazságügyi Minisztérium antitröszt ügyekért felelős főügyész helyettese</i>
14:40-15:10	A kartellek a vállalatoknak is kárt okoznak – az üzleti szféra perspektívája <i>Bienert Gusztáv úr, az Amerikai Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke</i>
15:10-15:40	Kartellek elleni küzdelem – nem elméleti megközelítésből <i>(Merényi Miklós úr, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium szakállamtikára)</i>
15:40-16:00	Kérdések és válaszok
16:00-16:10	Záró gondolatok, <i>Nagy Zoltán úr, a GVH elnöke</i>
16:10-17:00	Fogadás

Gyurcsány Ferenc
Magyarország miniszterelnöke

Gyurcsány Ferenc 2004 októbere óta Magyarország miniszterelnöke.

Az 1990-es évek elején pénzügyi tanácsadóként dolgozik. Rövid ideig az EURO-CORP Nemzetközi Pénzügyi Rt. igazgatója. 1992-2002 között az ALTUS Befektetési és Vagyonkezelő Rt. vezérigazgatója; 2002 óta a cég felügyelő bizottságának elnöke. 2002-ben a miniszterelnök stratégiai főtanácsadója, majd 2003-tól 2004-ig gyermek-, ifjúsági és sportminiszter volt.

Philip Lowe
Az Európai Bizottság Versenyügyi Főigazgatóságának főigazgatója

Philip Lowe 2002 szeptembere óta az Európai Bizottság Versenyügyi Főigazgatóságának (Directorate General for Competition) főigazgatója. Főigazgatóként ő a Bizottság legmagasabb rangú versenyért felelős tisztviselője, aki az Európai Bizottság versenyügyi biztosát, Neelie Kroest segíti a munkájában.

Philip Lowe 1973-ban került az Európai Bizottsághoz, ahol eleinte a kölcsönök, az acélipari szerkezetátalakítás és a vidékfejlesztés területén dolgozott. 1989-ben a regionális politikáért felelős európai biztos kabinetfőnöke lett. 1991-ben a Mezőgazdasági Főigazgatóság vidékfejlesztési igazgatójává nevezték ki. 1993 és 1995 között a Versenyügyi Főigazgatóság fúziós akciócsoportját vezette, ezt követően 1997 végéig Neil Kinnock közlekedésügyi biztos kabinetfőnöke, majd az Európai Bizottság fejlődő országokért felelős főigazgatója. Jelenlegi pozíciója előtt fél évig a Tanáccsal való kapcsolattartásért felelős főigazgató helyettesként működött.

Nagy Zoltán
A Gazdasági Versenyhivatal elnöke

Nagy Zoltán 1998 óta a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) elnöke. Ő felelős a versenyhivatal irányításáért és képviseli a GVH-t az Országgyűlés, a Kormány és a gazdasági kabinet ülésein, a nemzetközi szervezetek felkérésére pedig tájékoztatást ad a gazdasági versennyel kapcsolatos kérdésekről.

A GVH irányítása előtt Nagy Zoltán 1991-92-ben a Pénzügyminisztériumban volt kabinetfőnök, valamint a Kormány gazdasági kabinetjének irodavezetője; 1992 és 1994 között a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkára. A későbbiekben (1994-1996) az OTP Garancia Biztosító Rt. elnök-vezérigazgatója, majd (1997-1998) pedig az Állami Számvevőszék igazgatója.

Pieter Kalbfleisch
A holland versenyhatóság vezetője

Pieter Kalbfleisch 2005 óta a holland versenyhatóság (NMa) igazgatótanácsának elnöke. Pozíciójából adódóan felelőssége számos területre kiterjed, beleértve a különböző jogi kérdéseket és az NMa stratégiáját. A versenyhatóság gazdasági minisztériumtól való függetlenedését, és ezzel az autonóm versenyhatóság irányítását ellátó igazgatótanács 2005-ös létrehozását megelőzően 2003-tól főigazgatóként irányította az NMa-t. A holland versenyhatóság 1998-as létrehozása óta jelentős nemzetközi elismerést vívott ki.

Mielőtt csatlakozott a versenyhatósághoz, Pieter Kalbfleisch ügyvédként dolgozott a hollandiai Arnhemben és Haarlemben (1972-1980), majd 1986-ig polgár- és büntetőjogi bíró volt Haarlemben, 1986 és 2003 között pedig a Hágai Bíróság elnökhelyettese valamint ügyvezető elnöke volt.

Gerald F. Masoudi
Helyettes megbízott főállamügyész, USA – Department of Justice

Gerald F. Masoudi 2005 óta az USA Igazságügyi Minisztériuma (Department of Justice, DoJ) Antitröszt Divíziójának nemzetközi és fellebbviteli ügyekért felelős helyettes megbízott főállamügyésze. A DoJ 1890 óta őrökdi az amerikai antitröszt szabályok betartásán, 1914 óta egy másik szövetségi hivatallal, a Federal Trade Commissionnal együtt.

Mielőtt a DoJ kötelékébe lépett, Gerald F. Masoudi az Amerikai Egyesült Államok Élelmiszer- és Gyógyszerhivatala (Food and Drug Administration) vezető jogtanácsosának helyettese és egy ideig megbízott vezető jogtanácsosa volt. 2004 előtt a washingtoni Kirkland and Ellis L.L.P. ügyvédi iroda peres csoportjánál dolgozott, ahol többek között az antitröszt, a gyógyszeripar, a távközlés és a mérgező anyagok területén felmerülő ügyekkel foglalkozott.

Bienert Gusztáv
Az Amerikai Kereskedelmi Kamara elnöke

Bienert Gusztáv 2006 novemberében óta az Amerikai Kereskedelmi Kamara (AmCham) elnöke. 2001-2002 között már betöltötte az elnöki tiszte, 2005-2006 között pedig a Közszolgálati Reform Akciócsoport vezetője. Az AmCham non-profit, kormányoktól független, önálló szervezet, amely az üzleti élet egyik legfőbb szószólójává vált Magyarországon.

Bienert Gusztáv vezérigazgatóként 1994 és 2003 között a PricewaterhouseCoopers tanácsadó cég magyarországi tevékenységét vezette, majd 2006-ig a (közsférának nyújtott szolgáltatások és a közsféra fejlesztése felelőseként) az európai uniós és kormányzati szolgáltatások szakterület regionális vezetője volt, emellett a PwC Közép-Kelet Európai Pénzügyi Tanácsadási Szolgáltatások Üzletágát is vezette. Korábban az Arthur Young tanácsadó cég magyarországi létrehozását irányította, illetve a Coca Cola Amatil közép-európai üzleti fejlesztési igazgatója volt.

Merényi Miklós
Nemzetközi gazdasági kapcsolatok szakállamtitkára – Gazdasági és Közlekedési Minisztérium

Merényi Miklós 2006 óta a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium nemzetközi gazdasági kapcsolatokért felelős szakállamtitkára. Ezt megelőzően 2004-től a Minisztérium kommunikációs igazgatója, majd egy ideig stratégiai és kommunikációs igazgatója volt.

Merényi Miklós 1990-től 1994-ig a Népszabadság újságírójaként dolgozott, később 1995 és 1997 között rovatvezető, majd 1998-tól főszerkesztő volt a Figyelőnél. Mielőtt csatlakozott a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumhoz, 2003-ban a Magyar Televízió Rt. főszerkesztői posztját töltötte be. Újságírói tevékenységéért számos magyar és nemzetközi kitüntetésben részesült.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központjának lapja

Szerkesztőség: 1054 Budapest, Alkotmány utca 5.

Levél cím: 1245 Budapest 5., Pf. 1036

Telefon: (1) 472-89-00, telefax: (1) 472-89-05

E-mail: versenyukor@gvh.hu

Különszám-szerkesztő: Belényi Andrea

Munkatársak: Borza Emese, Kovács Csaba, Pálvölgyi Balázs, Sápi Géza, Tóth Adrienn

Kiadja a Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központja

Felelős kiadó: Belényi Andrea, főtktár, a VKK vezetője
